

Adam Chmara
(1720—1805)

Dariusz Rolnik

Adam Chmara
(1720—1805) —
ostatni wojewoda miński
w świecie polityki
czasów stanisławowskich
i jego archiwum

Recenzent
Michał Zwierzykowski

Spis treści

Wstęp 7

Rozdział pierwszy

Rodzina Chmarów i jej archiwum

Dzieje rodziny do końca XVIII wieku — zarys biograficzny 19

Gospodarstwo Chmarów — droga do Siemkowa 32

Historia archiwum rodzinnego — wartość zbioru i jego rozproszenie 50

Rozdział drugi

Początek kariery Adama Chmary w czasach saskich — w służbie Sapiehów, w kręgu spraw obywatelskich i w drodze po pierwsze urzędy

Na dworze Michała Antoniego Sapiehy 59

W kręgu interesów ekonomicznych i sądowych 69

Na sejmikach i w funkcjach publicznych 81

Rozdział trzeci

W życiu publicznym Litwy i Korony czasów stanisławowskich

Od elekcji Stanisława Poniatowskiego do I rozbioru Rzeczypospolitej 133

W stronnictwie Stanisława Augusta i w województwie mińskim 174

W obliczu reform Sejmu Wielkiego i tragedii upadku państwa 315

Rozdział czwarty

Adam Chmara — człowiek, mąż, gospodarz 401

Zakończenie. Adama Chmary *post scriptum* 427

Bibliografia 433

Wykaz skrótów 459

Indeks osób 461

Summary 497

Резюме 499

Wstęp*

Jaka Historia życia jego dla potomności?
Oto w tym grobie skończyło się wszystko¹.

Badanie czasów stanisławowskich nie jest łatwe i nie chodzi tu o problem ze źródłami — z dotarciem do nich czy z właściwym ich odczytaniem, ale o przekonanie, że często przedmiotem badań jest coś „ostatnie” / ktoś „ostatni”, tak jak tutaj „ostatni” wojewoda miński w Rzeczypospolitej Adam Chmara. Siłą rzeczy musi pojawić się — narzucające pewien rytm narracji — pytanie o to, dlaczego „ostatni”. W niniejszych rozważaniach to pytanie będzie zadane wielokrotnie, choć najczęściej pozostanie bez prostej czy jednoznacznej odpowiedzi. Wydaje się, że nikt z tych „ostatnich”, obejmując urząd czy funkcję w Rzeczypospolitej, nie przewidywał, że nim właśnie będzie. Na tym często polega tragizm tych postaci, a zarazem kłopot w próbie ich charakteryzowania, oceniania i portretowania. Ta uwaga dotyczy również Adama Chmary. Pesymistycznie brzmiące motto okaże się w jego interpretacji nie do końca prorocze.

Adam Chmara zostawił po sobie całkiem spore archiwum, któremu w książce poświęcono odrębny rozdział. W tym miejscu więc tylko odnotujmy, że główny korpus źródeł znajdujących się w tym archiwum odnosi się, owszem, do Adama Chmary, ale w gruncie rzeczy bezpośrednio o nim samym niewiele mówi. Większość zawartych w nim papierów stanowią dokumenty kierowane do Adama Chmary, niestety, bez odpowiedzi. Listów jego samego jest stosunkowo niewiele, znamy właściwie tylko te kierowane do żony, mające proveniencję z archiwum Chmarów. Zachowały się też jego niektóre listy do Stanisława Augusta, w tym również ich kopie i bruliony, a także pojedyncze listy do Radziwiłłów i Sapiehów — te wszak z innych zbiorów. Podobnie, niestety,

* Niniejsza biografia powstała w wyniku prac nad projektem NCN 2014/15/B/HS3/02277, pt. *Adam Chmara (1720—1805) — ostatni wojewoda miński w świecie polityki czasów stanisławowskich i jego archiwum*.

¹ *Opisanie aktu pogrzebowego S.P. JW. JMSc Pana Adama Michała i Stanisława Chmary, wojewody mińskiego, starosty gizowskiego, rotmistrza kawaleryi narodowej W.X. Litewskiego, tajnego siewietnika w Imperium Rossyyskim, orderów Orła Białego, s.[św.] Stanisława Polsk. Aleksandra Newskiego rossyyskiego kawalera, Wilno 1806 (dalej: *Opisanie aktu pogrzebowego A. Chmary*), s. 44, Mowa księdza Fortunata Czarnockiego plebana grodeckiego przy wyprowadzeniu ciała A. Chmary z kościoła grodeckiego do kościoła dubrawskiego, [Gródek] 9 VII 1805.*

należy ocenić inne źródła dotyczące opisywanej postaci. Rzadko pokazują one zachowania i postawę A. Chmary. Księgi grodzkie i ziemskie mińskie, zbiory litewskie i warszawskie trochę lepiej naświetlają dzieje życia ostatniego wojewody mińskiego, to jednak tylko „odpryski”. Główny problem polega na tym, że A. Chmara nie pozostawił po sobie wielu tekstów. Niewiele jest również tekstów jemu współczesnych go oceniających. Wzmianki w pamiętnikach są nieliczne i odnoszą się zazwyczaj do stwierdzenia pewnych faktów, np. jego obecności w danym miejscu lub danej grupie.

Luki tej nie wypełnia literatura przedmiotu. Niemniej trzeba przyznać, że biogram pióra Henryka Mościckiego, zamieszczony w tomie 3. *Polskiego słownika biograficznego*², jest — pomimo upływu czasu — stale pomocny i dotąd stanowi najpełniejsze źródło informacji o A. Chmarze. Wszelkie herbarze, zresztą wyzyskane dobrze przez H. Mościckiego, ten portret A. Chmary, jednak lakoniczny, co najwyżej dopełniają. Nie pisali w ogóle o Chmarach Kasper Niesiecki i Nekanda Trepka. Krótko wspominał o nich Adam Boniecki, który notuje ich w XVI wieku³. Także Seweryn Uruski podawał podstawowe informacje o rodzinie Chmarów. Przypuszczał, że rodzina wywodziła się ze szlachty podlaskiej, ale — jak zaznaczał — od dawna osiadłej na Litwie⁴. Natomiast bałamutna i błędna jest prezentacja Chmarów przez Teodora Żychlińskiego⁵. Rzadko pojawia się A. Chmara jako bohater w opracowaniach współczesnych. Z nich dowiadujemy się szerzej w istocie tylko o jednym z jego ostatnich epizodów życiowych, a mianowicie o jego misji petersburskiej w 1793 roku, opisaną w dzienniku przez jego sekretarza Jana Komara⁶.

W literaturze przedmiotu A. Chmara występuje rzadko i to właściwie dopiero od momentu, gdy został senatorem Rzeczypospolitej. Pojedyncze wzmianki o jego pojawieniu się w życiu publicznym państwa polsko-litewskiego odnaleźć można w rozprawach Adama Danilczyka⁷, Witolda Filipczaka⁸, Henryka Mościckiego⁹, Andrzeja Stroynowskiego¹⁰, Wojciecha Szczygiel-

2 H. Mościcki, *Chmara Adam*, [w:] PSB, T. 3, Kraków 1937, s. 315.

3 A. Boniecki, *Herbarz Polski*, cz. 1: *Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich*, t. 2, Warszawa 1900, s. 391.

4 S. Uruski, *Rodzina. Herbarz szlachty polskiej*, t. 2, Warszawa 1905, s. 187—188.

5 T. Żychliński, *Złota księga szlachty polskiej*, t. 28, Poznań 1906, s. 16.

6 *Dyaryusz Podróży Petersburskiej. 1793 rok*. [Jan Komar], oprac. A. Knychalska, *Diariusz podróży do Petersburga*, [w:] *Z dziejów kultury czasów nowożytnych. Wybór tekstów źródłowych*, red. M.E. Kowalczyk, Toruń 2009.

7 A. Danilczyk, *W kręgu afery dog rumowej. Sejm 1786*, Warszawa 2010.

8 W. Filipczak, *Sejm 1778 roku*, Warszawa 2000.

9 H. Mościcki, *Dzieje porozbiorowe Litwy i Rusi*, t. 1: 1772—1800, Wilno 1913.

10 A. Stroynowski, *Opozycja sejmowa w dobie rządów Rady Nieustającej. Studium z dziejów kultury politycznej*, Łódź 2005.

skiego¹¹ czy Zofii Zielińskiej¹², z kolei w innych opracowaniach wzmiankowany jest jako posesor i właściciel dóbr, w których wydarzyło się coś wartego odnotowania, ale bez woli A. Chmary, a tym bardziej jego udziału¹³. Nieco więcej informacji o nim zawiera moje opracowanie dotyczące województwa mińskiego¹⁴. Niemniej konstatacja wynikająca z analizy literatury przedmiotu jest jednoznaczna: A. Chmara to postać o co najwyżej drugorzędym znaczeniu na scenie politycznej w drugiej połowie XVIII wieku. Przedstawiana biografia tej osoby diametralnie nie zmienia, ale prezentuje dokładniej aktywność A. Chmary w życiu publicznym, pokazuje mechanizm jego kariery politycznej i ekonomicznej, a przy tym kariery innych, oraz jego relacje z możliwymi panami litewskimi, i nie tylko. Dostarcza również danych i sugestii do refleksji nad obowiązującymi ocenami moralno-etycznych postaw elit czasów stanisławowskich oraz materiału pozwalającego chyba lepiej zrozumieć — może nie w płaszczyźnie politycznej, ale mentalnej — przemiany, które doprowadziły do reform Sejmu Wielkiego, ale też do ich niepowodzenia i upadku całej Rzeczypospolitej.

Takie rozszerzone ujęcie tematu głównego stało się możliwe dzięki analizie archiwum rodzinnego Chmarów, obejmującego 242 jednostki. Znajduje się ono obecnie w Нацыянальным Гістарычным Архіў Беларусі (175 jednostek), Bibliotece Jagiellońskiej (45 jednostek), wileńskiej Lietuvos Mokslų Akademijos Vrublevskią Biblioteka (7 jednostek), Bibliotece Narodowej (4 jednostki) i Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie (4 jednostki) oraz Львівської Наукової Бібліотеки України ім. В. Стефаника (4 jednostki) a także w Bibliotece Książąt Czartoryskich, Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, Bibliotece Publicznej m.st. Warszawy oraz Bibliotece Narodowej (po 1 jednostce). Materiał ten zostanie omówiony w osobnym podrozdziale, tu tylko zaznaczmy, że najcenniejsza dla pracy była korespondencja — łącznie 87 tomów (jednostek) i 980 zidentyfikowanych nadawców. Najistotniejsze dla biografii okazały się listy małżonków, A. Chmary z żoną Marianną z Woynów Orańskich i z możliwymi tamtego świata, wśród których pojawiają się wszyscy ważniejsi politycy litewscy: Radziwiłłowie, Sapiehowie, Ogińscy, Massalscy itp. Istotnym dopełnieniem tej bazy źródłowej są księgi grodzkie, głównie mińskie, ale też słonimskie — z nich wyłania się aktywność polityczna A. Chmary. Okazuje się, że nie lubił on życia sejmikowego, wolał spokojniejsze płaszczyzny dialogu. Uzupełnieniem

11 W. Szczygielski, *Referendum trzeciomajowe. Sejmiki lutowe 1792*, Łódź 1994.

12 Z. Zielińska, „O sukcesy tronu w Polsce” 1787—1790, Warszawa 1991.

13 Por. np. J. Gordziejew, *Komisje Porządkowe Cywilno-Wojskowe w Wielkim Księstwie Litewskim w okresie Sejmu Czteroletniego (1789—1792)*, Kraków 2010, s. 277.

14 D. Rolnik, *Województwo mińskie i Jeleńscy w życiu publicznym Rzeczypospolitej w latach 1764—1795 w świetle ich korespondencji*, Katowice 2018.

tego korpusu źródeł w opracowaniu biografii ostatniego wojewody mińskiego są źródła innej proveniencji: korespondencja A. Chmary i innych obywateli prowincji litewskiej z królem — ze zbiorów Biblioteki Czartoryskich¹⁵, Chmarów z Sapiehami — ze zbiorów litewskiej Biblioteki Wróblewskich¹⁶, z Radziwiłłami — z „warszawskiego” Archiwum Radziwiłłów¹⁷, oraz korespondencja Chmarów z innymi rodzinami litewskimi (szczególnie ciekawe były listy A. Chmary do Mikołaja Tadeusza Łopacińskiego¹⁸). W rozprawie wykorzystano również wzmianki o A. Chmarze rozproszone po jeszcze innych zespołach archiwalnych. Ważne dla odtworzenia chronologii jego podróży politycznych były np. protokoły Rady Nieustającej z czasów, gdy w niej zasiadał albo raczej „absentował”¹⁹, a dla zobrazowania jego aktywności politycznej — diariusze sejmowe²⁰. Takich rozproszonych drobniejszych materiałów było więcej²¹, dla całego wywodu miały one jednak drugorzędne znaczenie, chociaż niekiedy weryfikowały istotne, przynajmniej dla prowincji litewskiej, zdarzenia; innym razem pełniej pokazywały obraz życia publicznego województwa mińskiego. Bardzo ważne źródło weryfikujące życiorys A. Chmary i jego postawę, szczególnie w tym ostatnim wskazanym kontekście, stanowią księgi grodzkie mińskie zachowane w komplecie z wyjątkiem 1793 roku²². Choć zawarte w nich relacje z sejmików są lakoniczne, to pokazują aktywność tamtejszych obywateli, a na ich tle rolę A. Chmary. Pod kątem aktywności A. Chmary przejrano także księgi sąsiednich powiatów²³, w których miał on rozliczne interesy własne, swej rodziny, a także swych — przynajmniej od pewnego momentu — przyjaciół politycznych Sapiechów oraz innych osób, z którymi był związany różnymi układami, m.in. z hetmanem wielkim litewskim Michałem Kazimierzem Ogińskim czy starostą mińskim Dominikiem Przedzieckim.

Prezentowana biografia A. Chmary — mająca układ problemowo-chronologiczny — składa się z czterech zasadniczych rozdziałów. Rozdział pierw-

15 Por. np. BCz., rkps 699, 724, 732, 799, 920, 968, Korespondencja królewska.

16 Por. LMAVB, F 139, rkps 4866—4871, Korespondencja Sapiechów, listy A. Chmary.

17 Por. AGAD, AR, dz. V, rkps 1998, 1999, Korespondencja Radziwiłłów, listy A. Chmary.

18 Por. LVIA, F 1135, op 14, rkps 18, Korespondencja Łopacińskich, listy A. Chmary.

19 Por. AGAD, Tzw. Metryka Litewska, dz. VII, rkps 34, 37, 39, 40, 41, Protokoły Rady Nieustającej (1780—1782).

20 Por. np. BO, rkps 596, Diariusz sejmu 1776.

21 Por. np. AGAD, AR, dz. XV, rkps 18/9, Papiery ordynacji nieświeskiej; AGAD, AZ, rkps 1777, brudnopisy listów Joachima Chreptowicza; BJ, rkps 957, Korespondencja Michała Zaleskiego; LMAVB, F 9, rkps 1916, Wiadomości z Warszawy.

22 Por. NGAB, F 1727, op. 1, rkps 13—31, Księgi mińskie.

23 Por. NGAB, F 1728, op. 1, rkps 4, 23, 41, Księgi mozyrskie; NGAB, F 1737, op. 1, rkps 59, Księgi słonimskie.

szy: *Rodzina Chmarów i jej archiwum* podzielony został na trzy podrozdziały. W pierwszym pokazano — w ujęciu biograficznym — dzieje rodziny do końca XVIII wieku, opisano zatem początki rodziny i jej członków. W podrozdziale *Gospodarstwo Chmarów — droga do Siemkowa* przedstawiono stan zamożności rodziny. Kolejno odtworzono proces rozrostu majątku aż do przejścia przez A. Chmarę Siemkowa i uczynienia z niego rezydencji prawie magnackiej. W tym podrozdziale omówiono także problemy procesowo-prawne, które cały czas dotyczyły ostatniego wojewodę mińskiego. Rozdział pierwszy kończy *Historia archiwum rodzinnego — wartość zbioru i jego rozproszenie*. Historia tworzenia archiwum rodzinnego Chmarów, uwzględniająca kolejne etapy jego rozrostu oraz rozproszenie zbiorów, ujawnia jego znaczenie dla rodziny. W podrozdziale tym scharakteryzowano także wartość i znaczenie archiwum Chmarów dla badań historycznych. Z pewnością jest to zespół cenny, który nie tylko pozwala na odtworzenie życia — choć w ograniczonym zakresie — jego głównego twórcy A. Chmary, lecz także zawiera interesujące materiały umożliwiające wskazanie powiązań politycznych i gospodarczych między wieloma rodzinami litewskimi, wśród nich z Radziwiłłami, ale przede wszystkim z Sapiehami, utrzymującymi bliższe kontakty z A. Chmarą.

W rozdziale drugim: *Początek kariery A. Chmary w czasach saskich — w służbie Sapiehów, w kręgu spraw obywatelskich i w drodze po pierwsze urzędy* skupiono się na początkach kariery głównego bohatera i na tych czynnikach, które przyczyniły się do jego dalszych awansów i politycznej kariery. W rozdziale tym, podzielonym na trzy podrozdziały, zrelacjonowano pierwsze kroki A. Chmary na dworze Sapiehów, gdzie najpierw był on zwykłym dworzanie, a z czasem został politykiem znanym szeroko w środowisku „Familii”, cieszącym się opinią człowieka rzetelnego i pewnego. Podrozdział: *Na dworze Michała Antoniego Sapiehy* ma charakter wprowadzający — pokazuje w zarysie funkcjonowanie dworu magnata i jego organizację, wskazuje także na nieformalne więzi łączące jego członków. Mimo wszystko zaskakuje zaufanie, jakim Sapiehowie obdarzali A. Chmarę. Zajmował się on kompetentnie całym spektrum ich spraw. Nie zawodził swoich opiekunów, a wzrost ich zaufania do niego wydaje się wyjątkowy. Pozycji A. Chmary w środowisku Sapiehów poświęcony jest podrozdział: *W kręgu interesów ekonomicznych i sądowych*, w którym ukazano skalę jego działań, a także jego rosnącą pozycję zarówno u boku Sapiehów, jak i w życiu publicznym prowincji litewskiej, gdzie często — choć nieformalnie — decydował o pieczętowaniu przywilejów. W kolejnym podrozdziale: *Na sejmikach i w funkcjach publicznych* A. Chmara przedstawiony został jako pomocnik Sapiehów, reprezentujący ich na sejmikach, oraz w funkcji sekretarza pieczęci mniejszej, kiedy stał się prawą ręką podkanclerzego litewskiego Michała Antoniego Sapiehy.

Podkreślano zwiększającą się rolę A. Chmary w środowisku Sapiehów, wskazując zarazem na jego delikatną emancypację — stawał się politykiem coraz bardziej rozpoznawalnym. Funkcja sekretarza pieczęci, jakkolwiek formalnie pomocnicza i drugorzędna, miała — jak się wydaje — niebagatelne znaczenie w jego przyszłej karierze, gdyż pozwalała mu doskonale rozeznać świat ówczesnej polityki.

Trzeci rozdział biografii A. Chmary: *W życiu publicznym Litwy i Korony czasów stanisławowskich*, najobszerniejszy z racji przypadającej właśnie na ten czas największej aktywności bohatera tejsze publikacji, pokazuje go przede wszystkim w roli polityka czy — ściślej — uczestnika życia publicznego ówczesnej Rzeczypospolitej. O strukturze i kształcie tego rozdziału — podzielonego na trzy podrozdziały — zadecydowała chronologia. Pewne etapy kariery politycznej A. Chmary pokrywały się z dziejami Rzeczypospolitej. W pierwszym podrozdziale: *Od elekcji Stanisława Poniatowskiego do I rozbioru Rzeczypospolitej* przedstawiono miejsce — bynajmniej nie pierwszorzędne — A. Chmary w procesie tworzenia stronnictwa królewskiego na Litwie oraz jego udział w rozgrywkach wewnątrzlitewskich. W podrozdziale drugim: *W stronnictwie Stanisława Augusta i województwie mińskim* skoncentrowano się na jego działalności w roli senatora, najpierw kasztelana mińskiego, a potem, od 1784 roku, wojewody mińskiego. Z tego toku narracji wyłączono trzeci podrozdział: *W obliczu reform Sejmu Wielkiego i tragedii upadku państwa*, w którym chronologicznie i, przynajmniej, trochę niezgodnie z tytułem prezentacja została przeciągnięta do śmierci A. Chmary, do 1805 roku — był to czas bardzo ważny w dziejach Rzeczypospolitej i bardzo trudny do naukowego przedstawienia, wszak to klęska marzeń o stabilności i wielkości państwa polsko-litewskiego, jak rozumieć trzeba Konstytucję 3 maja, aż do zupełnej utraty bytu politycznego przez Rzeczpospolitą. Te kwestie w kontekście zachowania A. Chmary po 1795 czy raczej po 1793 roku zostały w sposób syntetyczny omówione także w tym podrozdziale.

W rozdziale trzecim przeważa wywód skupiony na kwestiach publiczno-politycznych. Znajdują się w nim jednak również odniesienia do bieżących spraw związanych z działaniami A. Chmary w sferze ekonomicznej, majątkowej oraz związanych z jego życiem rodzinnym. Są one wprawdzie traktowane marginalnie, ale pokazują dobrze funkcjonowanie A. Chmary w ówczesnej rzeczywistości. To tło konieczne dla zrozumienia jego postawy i przedsięwziętych przez niego działań również w przestrzeni politycznej. Te fragmenty pokazują także, czym żyły prowincjonalne elity wschodnich kresów Rzeczypospolitej, w tym przypadku województwa mińskiego. W tym rozdziale dokonano również pierwszej oceny A. Chmary jako polityka. Natomiast pokazany w tym rozdziale materiał dotyczący życia codziennego, gospodarczego i rodzinnego stanowi

podstawę do konstrukcji rozdziału ostatniego, w którym nowy materiał będzie tylko dopełniał wnioskowania.

Te trzy rozdziały odtwarzają przede wszystkim bieg życia A. Chmary, jego zatrudnienia, ale pokazują również w szczegółach, jak funkcjonowało życie w prowincji litewskiej na tle całej Rzeczypospolitej. Znalazły się tu także sprawy bardzo drobne, które w innych pracach mogą zyskać wagę — to kwestie awansów i sposobu ich osiągnięcia. Nie chodzi tu o samego A. Chmarę, który był w pewnych momentach nawet ich dysponentem, ile o pokazanie ogólnego stanu wiedzy o tej problematyce w odniesieniu do czasów stanisławowskich. Te wątki trudno przedstawić na podstawie często bardzo szczątkowych źródeł, stąd zamieszczono tu wiele uwag o charakterze wyłącznie supozycji. Z pewnością niepodważalną wartością tych trzech rozdziałów będą wskazane — pośrednio — mechanizmy awansów urzędniczych oraz relacje panujące między największymi rodzinami Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Czwarty, ostatni rozdział biografii: *Adam Chmara — człowiek, mąż, gospodarz* dopełnia merytorycznie portret ostatniego wojewody mińskiego. Ten rozdział ma charakter bardziej syntetycznego ujęcia postaci, niemniej znalazły się w nim bardziej rozbudowane kwestie, które pominięto w rozdziałach wcześniejszych, a które wymagają głębszej refleksji. Bliżej przyjrano się relacjom A. Chmary — niekoniecznie typowym — z żoną Marianną z Woynów Orańską, jego podejściu — specyficznemu, ale czy wyjątkowemu? — do włościan i gospodarstwa oraz jego religijności, która umykała we wcześniejszych partiach pracy, a stanowiła istotny rys w jego charakterze. W tym rozdziale przedstawiono — na ile było to możliwe — poglądy ostatniego wojewody mińskiego na najważniejsze kwestie polityczne, społeczne i gospodarcze. Być może uwidoczni się tu — w takim jednostkowym wymiarze — proces przechodzenia albo raczej tworzenia się nowoczesnego społeczeństwa państwa polsko-litewskiego. Przykład to o tyle frapujący, że mamy do czynienia z człowiekiem uformowanym w czasach saskich, przeżywającym swoje największe sukcesy za panowania Stanisława Augusta i umiejącym się odnaleźć w rzeczywistości politycznej po upadku Rzeczypospolitej.

Zakończeniu — właśnie ze względu na wiele sprzeczności tkwiących w postaci A. Chmary — postanowiono dodać nieco enigmatyczny tytuł: *Zakończenie. Adama Chmary post scriptum*. W sposób syntetyczny zostały tu wskazane problemy związane z badaniem postaci, które — z jednej strony — przeżyły prawie trzy „epoki”: od Sasa niemal do Księstwa Warszawskiego, a z drugiej — są „osiadłe” w epoce oświeceniowej, będącej ich „naturalną naturą”. W zakończeniu właśnie o owej naturze oświeceniowych elit — wszak A. Chmarę można traktować jako pewne *exemplum* całej formacji średniej szlachty

wchodzącej do grona senatorów Rzeczypospolitej za czasów stanisławowskich — zawarto parę uwag.

Biografia A. Chmary początkowo — w zamierzeniu autora — miała mieć nieco inny kształt, co zweryfikowały jednak źródła. Niestety, nawet bardzo obszerny materiał źródłowy związany z ostatnim wojewodą mińskim nie pokazuje go wyraziście. Biografię polityczną A. Chmary można by zawrzeć na 100 stronach, jednak uznano, że opracowane źródła z archiwum Chmarów przedstawiają wiele nieznanymi drobnymi zdarzeń, które mogą być ważne zarówno dla badań genealogicznych innych rodzin litewskich, jak i dla badań nad życiem publicznym oraz codziennym województwa mińskiego, dlatego pewne partie biografii rozbudowywano o akapity dotyczące spraw, o których pisano do A. Chmary, a o których w dalszym ciągu nie udało się wiele ustalić ani tym bardziej ściślej związać z nimi ostatniego wojewodę mińskiego. Teoretycznie te fragmenty można by usunąć z jego biografii, niemniej materiał źródłowy w nich zawarty może się okazać cenny dla wielu badaczy czasów stanisławowskich, tym bardziej że mińskie archiwum Chmarów, które w przeważającym zakresie wpłynęło na kształt tej pracy, jest zupełnie nieznanne. Starano się przy tym nie rozbić toku narracji, toteż większość dopowiedzeń umieszczono w przypisach. Przypuszczam, że rozbudowane przypisy i wielowątkowość biografii nie zadowolą niektórych badaczy, ale w moim przekonaniu czasami nawet zbytnia drobiazgowość pozwala lepiej poznać bohatera pracy i przede wszystkim epokę, w której żył. Wydaje mi się — choć oczywiście mogę się mylić — że celem historyka jest poznanie epoki i przedstawienie w sposób syntetyczny modelu funkcjonowania badanego państwa i jego społeczeństwa, a nie tylko faktograficzne odnotowanie zdarzeń. Nie da się jednak tego zrobić na podstawie nawet tysiąca suchych biogramów, one nie pokażą — choć statystyczne ujęcia mogą być wielce pomocne — życia publicznego ani społecznego Rzeczypospolitej. Badania dziejów politycznych czy rozwoju myśli politycznej, jak najbardziej ważne, absolutnie, nie oddają kondycji moralno-etycznej obywateli państwa, ich skłonności do poświęcenia dla idei (jakiejkolwiek); są tylko dopełnieniem tego, co stanowi istotę poznania, przynajmniej w płaszczyźnie zrozumienia funkcjonowania Rzeczypospolitej czasów stanisławowskich. Publikacja ma charakter wybitnie źródłowy, stąd zawiera rozbudowane przypisy. Mogą one utrudniać odbiór głównej narracji, ale prawie cała praca — przynajmniej w warstwie faktograficznej — została zbudowana na rękopiśmiennym materiale archiwalnym, z czego bynajmniej nie mam satysfakcji, bo są to często, niestety, „drugorzędne” rękopisy, które może też inni wykorzystają dla swych badań. Wolałbym korzystać z opracowań, jednak tych nie znalazłem wielu. Natomiast w sposób marginalny zostało pokazane tło polityczne rozgrywek wewnętrznych w ówczesnej Rzeczypospolitej; te starano się pokazać

szczegółowej — na ile było to możliwe — w odniesieniu do bohatera biografii i województwa mińskiego. Zabieg ten wynika z prostej konstatacji — wiele zależności personalnych przedstawionych w kontekście całej Rzeczypospolitej czy też nawet samej Litwy, przynajmniej do połowy lat siedemdziesiątych XVIII wieku, było bardzo dynamicznych i zmiennych, co w literaturze przedmiotu, niestety, dotąd nie zostało wyraźnie pokazane, a kwestie dyskusyjne, kto z kim i przeciw komu w danym momencie, rozbudowałoby pracę i przypisy do jeszcze większych rozmiarów i wykraczałoby znacznie poza ramy, którymi jest biografia A. Chmary, zresztą nie tylko polityczna. Problem ten wymaga zupełnie odrębnego potraktowania, z przyjęciem innych tez i celów badawczych. Wszak badania historyczne nie ograniczają się tylko do wnioskowania ze źródeł. Wyższy ich poziom sugeruje jednak „omijanie drzew, a dostrzeganie lasu” — tym jest właśnie weryfikowanie stawianych hipotez badawczych. W tym jest tylko jeden problem — matematyk dowieść „prawdy” musi, a historyk nie może, bo ma do czynienia ze zbyt dużą liczbą niewiadomych, ale owszem, może opisać fakt-zdarzenie. Te dwie drogi należy łączyć i taką próbą jest ta biografia. Tło wydarzeń zostało naświetlone tam, gdzie miało to bądź mogło mieć — moim zdaniem — wpływ na postawę A. Chmary albo było potrzebne do naświetlenia jego zachowań; w takich kontekstach uznano, że najlepiej oddają to źródła, nawet dla innych kwestii drugorzędne, jak opracowania historyczne bezpośrednio nieodnoszące się do aktualnie omawianego zagadnienia. Nie znaczy to, że pomijano ustalenia historyków — tam, gdzie dotyczyły one meritum poruszanych spraw, je odnotowywano i z nich korzystano. Natomiast umieszczone czasami szczegóły czy ciekawostki w przypisach służą nie tylko biografii, ale — w założeniu — tym, którzy szukają spraw codziennych i opierając się na nich, budują obraz epoki. Temu również służą podawane niekiedy wyliczenia podpisów obywateli pod laudami sejmikowymi, pod głosowaniami, na nich przeprowadzanymi, czy instrukcjami poselskimi, przy czym nigdzie nie sugerowano, że jest to podstawą ustalenia frekwencji na zjazdach szlacheckich, natomiast w niektórych przypadkach takie wyliczenie może wskazywać na skalę zainteresowania życiem politycznym przez miejscową szlachtę i na zaangażowanie w nie elit województwa. Zauważyć jednak warto, że frekwencja uprawnionej szlachty do udziału w sejmikach szacunkowo określona na 4—6%²⁴ niekiedy znacznie wzrastała, może więc do szerszych syntez liczby składanych podpisów mogą się przydać, a do analiz szczegółowych, np. składu osobowego sejmików, wymienianie przynajmniej osób najważniejszych na nich

²⁴ W. Czapliński, *Sejmy w latach 1587—1696*, [w:] *Historia sejmu polskiego*, t. 1: *Do schyłku szlacheckiej Rzeczypospolitej*, red. J. Michalski, Warszawa 1984, s. 225. Por. W. Kriegseisen, *Sejmiki Rzeczypospolitej szlacheckiej w XVII i XVIII wieku*, Warszawa 1991, s. 132—135.

również może być przydatne, zwłaszcza że dane te pochodzą ze źródeł mało znanych i w ogóle nieopracowanych.

Zamieszczony na końcu pracy indeks osobowy nie jest doskonały, wielu bowiem postaci po prostu nie udało się zidentyfikować. W przypadku osób, które udało się dookreślić, postawiono jednak znak zapytania albo zastosowano nawias kwadratowy, w zależności od miejsca pojawienia się albo od kontekstu, w której postaci się pojawiała. Podobnie czyniono w przypisach. W bardzo szerokim kręgu korespondencyjnym A. Chmury nader często autorzy listów występują bez imion — imiona, które udało się ustalić, umieszczono w nawiasie kwadratowym, a w przypadku, gdy tylko przypuszczaliśmy, o kogo chodzi, dodawano znak zapytania. Znak zapytania pojawia się też niekiedy przy postaciach historycznych w tekście — stawiano go wówczas, gdy w materiale źródłowym, na podstawie którego konstruowano narrację, pojawiał się tylko piastowany przez daną osobę urząd bądź jedynie nazwisko i nie było pewności, o kogo chodzi. Brak imienia lub tylko umieszczenie inicjału oznacza, że nie udało się go ustalić albo w ogóle, albo w pełnym brzmieniu. Z kolei jeżeli w tekście pojawia się osoba sygnowana tylko urzędem poprzedzonym znakiem zapytania w nawiasie kwadratowym, znaczy to, że nie udało się ustalić jej personaliów. Znaki zapytania pojawiają się również w tych miejscach, gdzie nie ma pewności, czy źródło zostało odczytane i zinterpretowane poprawnie — wówczas zamieszczone jest w nawiasie kwadratowym. Nieodczytane frazy, nazwiska, imiona są zaznaczone uwagą: [nieczyt.]. Zapisy nazwisk ujednolicono, jeśli nie było wątpliwości, że chodzi o tę samą rodzinę, np. Houwalt — Houwald, Mejer — Meyer — Meier, Pruszyński — Prószyński, Woyna — Wojna czy Wiażewicz — Wiażewicz (takie oboczności pojawiały się niekiedy w jednym dokumencie albo opracowaniu). Występowanie takich oboczności odnotowano w indeksie osobowym. Podobnie ujednolicono nazwy własne, np. Gizy — Giże, Zacenie — Zacenie. W tym przypadku występowanie oboczności zaznaczano w przypisie, gdzie dana miejscowość pojawiała się po raz pierwszy. Nazwy własne miejscowości były konfrontowane z hasłami *Słownika geograficznego Królestwa Polskiego*; jakkolwiek to wydawnictwo odnosi się do połowy XIX wieku, to jednak jest najpełniejsze. W sytuacji, gdy odczyt miejsca był niepewny i nie znajdowano go w *Słowniku*, dawano znak zapytania, jeżeli zaś odczyt nie budził wątpliwości, pozostawiano go w pełnym „brzmieniu”. To uwaga istotna, ponieważ podstawą źródłową tej pracy jest korespondencja, gdzie często miejsce nadania listu bywa trudne do odcyfrowania, kolejny problem wiąże się więc z właściwym odczytaniem miejsc sygnowania listów. Zdarzało się, że niektórych nie udało się odczytać ani bliżej zlokalizować, wówczas oznaczano to uwagą: [nieczyt.] lub znakiem zapytania po zapisie miejsca nadania listu. Tak samo postępowano przy niepewnym odczycie

autorów listów czy ich odbiorców — w nawiasie kwadratowym umieszczano te ustalone w toku prac nad biografią, jeżeli znalazł się tam pytajnik, znaczy to, że odczyt nie jest pewny. W przypadku rękopisów korespondencji Chmarów z Biblioteki Jagiellońskiej w odczytywaniu nadawców listów posiłkowano się inwentarzem²⁵ — tego w przypisach nie odnotowano, ale wówczas — jeżeli były wątpliwości — nadawcę zamieszczano w nawiasie kwadratowym. Niestety, ten inwentarz nie jest pozbawiony błędów, ale lepszego nie ma, a też oddać trzeba, że jego stworzenie nie było pracą łatwą. W wątpliwych przypadkach dodawano do nawiasu kwadratowego znak zapytania i podawano własną sugestię co do autorstwa listu. Źródła cytowane w pracy są wg zaleceń sugerowanych przez instrukcję wydawniczą Kazimierza Lepszego²⁶, czyli z modyfikowaną pisownią, niekiedy jednak dla ożywienia narracji zachowywano w cytatach zapis oryginalny, stąd np. pojawiające się czasami oboczności *i — j — y* itp. Niekonsekwentnie zapisywano również postacie wymieniane pod dokumentami, np. laudami mińskimi, niekiedy nie stosowano skrótów, a po raz wtóry podawano pełne zapisy imion i tytułatury, to nie błąd w redakcji, ale świadome postępowanie autora. Tam, gdzie nie było wątpliwości, o jaką postać chodzi, pojawia się skrót — ta postać występuje w tekście powyżej oraz w indeksie, niemniej nie zawsze było możliwe takie pewne ustalenie, dlatego w takich przypadkach powtórzony zostaje pełny zapis imienia i funkcji danej osoby.

Chciałbym w tym miejscu podziękować recenzentowi tej pracy Profesorowi Michałowi Zwierzykowskiemu oraz Profesorowi Andrzejowi B. Zakrzewskiemu za bezinteresowną pomoc, a także wszystkim tym, którzy pomagali mi przy kwerendach: w Mińsku — dr. Vadzimowi Anipiarkou, dr. Andrejowi Latushkinowi, dr. Andriejowi Macukowi i dr. Stepanowi Zakharkevichowi, w Wilnie — Adamowi Stankevičowi, w Krakowie w Bibliotece Jagiellońskiej wszystkim pracownikom w dziale rękopisów, a także tym z działu zbiorów specjalnych Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy. Podziękowania kieruję również do Profesora Andrzeja Rachuby za wskazanie mi jednej „jednostki” archiwalnej w Bibliotece Publicznej m.st. Warszawy — listów Marianny Chmarzyny do męża, bez których ta biografia byłaby jeszcze bardziej monotonna. Udało się ją uzupełnić o drugą część, która znajdowała się niedaleko, bo w zbiorach rękopisów Biblioteki Narodowej w Warszawie na placu Krasińskich — to w dużej części odpowiedzi Adama Chmary na te listy małżonki.

²⁵ Por. *Inwentarz Rękopisów Biblioteki Jagiellońskiej*, T. 3, nr 6000—7000, cz. 2, nr 6500—7000, oprac. A. Jałbrzykowska, J. Zathay, Kraków 1963, s. 104—137.

²⁶ Por. *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*, oprac. K. Lepszy, Wrocław 1953, s. 1 i n.

Wykaz skrótów

- AGAD — Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie
- AN Kr. — Archiwum Narodowe w Krakowie
- AKP — Archiwum Królestwa Polskiego
- AOR — Archiwum Ordynacji Roskiej
- APP — Archiwum Publiczne Potockich
- AR — Archiwum Radziwiłłów
- ASang. — Archiwum Sanguszków
- AT — Archiwum Tyzenhauzów
- AZ — Archiwum Zamoyskich
- BCz. — Biblioteka Czartoryskich
- BJ — Biblioteka Jagiellońska w Krakowie
- BStW — Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy
- BN — Biblioteka Narodowa w Warszawie
- BO — Biblioteka Zakładu Narodowego Ossolińskich we Wrocławiu
- BPAUiPAN — Biblioteka Naukowa PAU i PANauk w Krakowie
- BV — Nacionalna Biblioteka Ukrainy imieni V.I. Vernadskago, Kijew
(Національна Бібліотека України імені В. І. Вернадського)
- CDIAUK — Cientalnyj Dierżawnyj Istoricznyj Archiv Ukrainy, Kijew
(Центральний Державний Історичний Архів України, Київ)
- F — Fond
- LMAVB — Lietuvos Mokslų Akademijos Vrublevskių Biblioteka, Vilnius
- LNB — Lvivska Naukowa Biblioteka Ukrainy im. W. Stefanyka, Lviv
(Львівська Наукова Бібліотека України ім. В. Стефаика, Львів)
- LVIA — Lietuvos Valstybes Istorijos Archyvas, Wilno
- MNK — Zbiór z Muzeum Narodowego w Krakowie
- NGAB — Nacionalinij Gistoricznyj Archiu Bielarusij, Mińsk
(Нацыянальным Гістарычным Архіў Беларусі)
- PSB — Polski Słownik Biograficzny
- TML — Tzw. Metryka Litewska
- ZACz. — Zbiór Aleksandra Czołowskiego
- Zbiór mów A. Chmary — *Zbiór mów Jaśnie Wielmożnego Adama Chmary wojewody mińskiego, starosty gizowskiego, kawalera orderów Orła Białego y S Stanisł: tak w czasie Sejmu Grodzieńskiego 1784 ru. Jako też za laski*

tegoż w Ru. 1785 przy zagajeniu i limitach Oboynu kadencji Grodzieńskiej i Wileńskiej tudzież innych JJWW Ichmościów do druku podany, Wilno 1786.

- ZBP — Zbiór rękopisów z Biblioteki Przeździeckich
ZMN — Zbiór z Muzeum Narodowego
ZP — Zbiór Popielów

Indeks osób*

A

- Abdul Hamid, sułtan 193
Abramowicz Jerzy, podwojewodzi wileński? 96
Achremczyk Stanisław 343
Adamowicz Jerzy, instygator 369
Adolphowa Krystyna 209, 232, 238, 255
Aftanazy Roman 24—27, 30, 36, 38—40, 43, 53, 316, 402, 415
Aleksander I, car Rosji 379
Aleksandrowicz Ignacy?, sędzic grodzieński, horodniczy lidzki, deputat grodzieński 89
Aleksandrowicz Jan Alojzy, biskup chełmski 205
Aleksandrowska Elżbieta 248
Aniszkievicz Franciszek 356
Anusik Zbigniew 233, 275, 330, 340, 360
Apraksin Stiepan Fiodorowicz, feldmarszałek rosyjski 98
Arciszewski, szambelan JKM 328
Aronowicz Chaim 48
Artecki Jan?, ksiądz prowincjał 201, 402

- August III, król Polski 55, 86, 98, 106, 111, 113, 115, 120, 123, 124, 126, 129, 197
Augustyniak Urszula 59
Azik, cyrulik 405

B

- Baczkowski Michał 243
Baczyński 213
Baczyźmalski Jan, regent miński, plenipotent A. Chmary 243, 260, 262, 263, 266
Bakowski 286
Banaszczewski Józef 204
Batory Stefan, król Polski 144, 331
Bazyłow Ludwik 264
Bełolibskoj? Iwan, komendant wojsk moskiewskich 201
Bem Jan, kapitan 92
Bennigsen Levin August, generał rosyjski 377, 381, 385
Benoît Gedeon, poseł pruski w Warszawie 150
Ber, ksiądz 317
Bernowicz Michał, podkomorzy piński 377, 379

* W indeksie nie uwzględniono Adama Chmary, tytułowej postaci. Osoby w indeksie zostały dookreślone podstawowymi informacjami o pełnionych przez nie urzędach i sprawowanych funkcjach według zasady, że najwyższe otrzymane godności i te, które znajdują się przy nich w tekście, a wynikają z zapisów źródłowych, weryfikowano, ale nie zawsze z powodzeniem, co zaznaczano znakiem zapytania. Przy niektórych postaciach czy rodzinach bardzo rozrodzonych zaznaczano podstawowe dane o koligacjach rodzinnych. Ustalenia niepewne w tym względzie również oznaczano pytańnikiem. Indeks nie obejmuje bibliografii.

- Białożoz Adam, deputat miński 140, 148
- Białożoz Klemens 357
- Białopiotrowicz 200, 245
- Białopiotrowicz Jerzy, pisarz wojskowy litewski 291
- Bibikow Aleksander, generał rosyjski 177, 185
- Bieliński Franciszek, marszałek wielki koronny 151
- Bielski, tkacz 221
- Bielski Franciszek, gubernator giżowski 159, 169, 170, 172, 186, 188, 190, 193, 195, 196, 204, 206, 220, 221, 229, 234, 235, 252, 296, 324, 358, 411, 415, 416
- Biłek Jan 211, 214, 217
- Biskup Marian 306
- Bispink [Bisping] Jan, marszałek starodubowski 303
- Bittner Andrzej 71
- Bober Piotr, chłop, kowal 176
- Bober-Jankowska Magdalena 281
- Boberski Wojciech 39
- Boczkowski 394
- Bogdaszewski Antoni, deputat miński 19
- Boguccy 398
- Bogusz, dworzanin M.A. Sapiehy 66
- Boguszewski Ignacy, horodniczy, pisarz grodzki orszański 290
- Boharewicz Bogusław, regent 228, 265, 357
- Bohdanowicz J. 389
- Bohdanowicz Tadeusz, starosta sumiliski, łowczy miński 123, 140, 203, 265, 293—295, 299, 323, 333, 334
- Bohdanowicz Wincenty, członek chorągwi A. Chmary 336
- Bohusz Ignacy 150
- Bohusz Michał 270
- Bohuszewicz Stanisław, kapitan, poseł 180, 183, 210, 254?, 265, 266, 275, 293, 294, 316, 346, 347, 354, 356
- Bohuszewiczowa, starościna wielatycka? 125
- Boniecki Adam 8, 20, 21, 24, 25, 29, 30, 31, 33, 418
- Borch Jan Andrzej, wojewoda inflancki, kanclerz koronny 145
- Borch Michał, wojewoda bełski 377
- Borchowa Ludwika Anna z Zybergów, żona Jana Andrzeja Borchy 327
- Borchowie 247
- Borecki 69
- Boreysza Jerzy 416
- Borowski, ksiądz 317
- Borzęcki Piotr 372
- Borzymowski Józef Adam 130
- Bouffał Józef, pisarz grodzki grodzieński 28, 78, 83, 88, 98, 99, 129
- Branicka Izabela z Poniatowskich, „Pani krakowska”, żona Jana Klemensa Branickiego 150, 202, 232, 289, 312, 373
- Branicki Franciszek Ksawery, hetman wielki koronny 146, 151, 202, 207, 216, 219, 264, 310, 312, 327, 330, 378
- Branicki Jan Klemens, hetman wielki koronny 71, 86, 100, 104, 112, 120, 127, 146, 202
- Braun J.A. 75, 158
- Brodyński, kandydat do podkomorstwa mińskiego 164
- Bronikowski Jan, plenipotent A. Romanusa 300
- Broński Ludwik Antoni 290
- Browne Georg, gubernator ryski 157
- Brühl Alojzy, syn Henryka Brühla 85
- Brühl Henryk, faworyt i pierwszy minister Augusta III 84, 91, 96, 104
- Brunnow [Brunoff] Adam, baron, major 188, 189
- Brzostowscy 54, 132, 386
- Brzostowska Ewa z Chreptowiczów, żona Michała Hieronima Brzostowskiego 302

- Brzostowska Genowefa z Ogińskich,
żona Adama Brzostowskiego 111
- Brzostowska Kazimiera z Ogińskich,
podskarbina wielka litewska 312
- Brzostowska Teofila z Radziwiłłów, żona
Stanisława Brzostowskiego 221
- Brzostowski Adam, starosta daugowski,
kasztelan połocki 104, 111, 112, 117,
119
- Brzostowski Michał Hieronim, syn Sta-
nisława, starosta bystrzycki, starosta
miński 47, 286, 302—309, 316, 317,
319—322, 333, 342, 346, 360
- Brzostowski Michał, starosta brański,
orański, pisarz wielki litewski, pod-
skarbi wielki litewski 76, 77, 86, 128,
130, 131, 135, 136, 139, 142, 144, 148, 159,
161, 176, 186, 204, 212, 221, 227, 228,
230, 283
- Brzostowski Michał, syn Adama Brzo-
stowskiego, starosta puński 371,
373
- Brzostowski Robert, cześnik litewski,
kasztelan połocki 336, 337, 352,
356
- Brzostowski Stanisław, starosta bystrzy-
cki, wojewoda inflancki 103, 159,
221
- Brzozowski 233
- Brzozowski Michał 294, 295
- Buchmann Anna 169
- Bucholc-Srogosz Katarzyna 273
- Bucholi, współpracownik A. Chmary
313
- Buchowiecki Tadeusz 290
- Budzieliowski Łukasz 76
- Bühler Karol 372
- Bujalski 373, 375, 381, 382
- Bujnicki Alojzy 19
- Bujnicki Kazimierz 259
- Bujnicki [Buynicki] Mikołaj, szambelan
JKM, miecznik, sędzia i deputat po-
łocki 287, 322
- Bujnicki Tadeusz 373
- Bukaci 368, 396
- Bukaty 372
- Bukaty 388
- Bukaty ksiądz 94
- Bukaty Franciszek, szambelan JKM, po-
seł Rzeczypospolitej w Anglii 270,
280, 367, 396
- Bukaty Kazimierz, ksiądz 201, 402
- Bukaty Onufry 381
- Bukaty Tadeusz, biskup sufragan żmudz-
ki 402, 403, 420
- Bukowski Dominik 185, 195, 199, 200,
204
- Bukowski J.?, współpracownik A. Chmary
171—173, 175—178, 185
- Bukraba Jakub 395, 396
- Bukraba Jan 396
- Bułhak Ignacy, deputat bobrujski 19
- Bułhak L., proboszcz rakowski 408
- Bułhakow Jakow, poseł rosyjski w War-
szawie 352, 354
- Bułhakowie 38
- Bułharowski Maciej, komornik miński
[mścistański?] 252, 260, 268, 337,
392, 409
- Bułharyn 221
- Bułharyn, dworzanin M.A. Sapiehy 66
- Bułharyn Michał 183
- Bułharyn Paweł, marszałek wołkowyski
93, 130, 152
- Burba Jan, sędzia grodzki miński 230,
233, 259, 263, 423
- Burzowski 355
- Burzyński Stanisław 81
- Butkiewicz 336, 337
- Butler Marek, starosta preński 131
- Butrymowicz M. 185
- Butterwick Richard 310, 315, 325, 326,
329, 340, 344, 345, 348
- Bychowiec Ignacy, ekonom A. Chmary
78, 79, 98, 102, 110, 406, 408, 410,
414

- Bychowiec Ignacy, podstoli słonimski 344
 Bykowsy 182, 218, 236, 255, 324, 368
 Bykowsy, wojskowiec 293
 Bykowski 277
 Bykowski, dworzanin M.A. Sapiehy 66
 Bykowski, kapitan JKM 179
 Bykowski A.M. 415
 Bykowski Aleksander, wojski miński 141, 172
 Bykowski Antoni, deputat miński, generał JKM 97, 210, 265, 284, 353, 357, 367
 Bykowski Florian, stolnik miński, rotmistrz miński, chorąży miński 135, 139—141, 196, 209, 218
 Bykowski Franciszek, chorąży miński? 237
 Bykowski Ignacy 238
 Bykowski Ignacy, chorążyc 89
 Bykowski Leon 123
 Bykowski Stanisław 166
 Bykowski Stefan, starosta celeski, chorąży miński, deputat miński 209, 210, 213, 218, 237, 241, 258, 265, 280, 293, 316, 323, 334, 335, 341, 342, 345, 373, 393
 Bykowski Stefan, stolnik miński 89, 91, 98
 Bykowski T. 267
 Bykowski Wincenty 333, 334
 Bystry Józef 75—77, 92
- C**
 Caplin Klim, kapitan rosyjski 261, 416
 Casanova Giacomo 151
 Charewicz Ignacy 367
 Charewiczowie 164, 238
 Chedochojowski Michał, szambelan JKM 356
 Chełchowsy 40, 398
 Chełchowska Katarzyna z Chmarów, córka Joachima, żona Rafała 20
 Chełchowski Leon 159
 Chełchowski Ludwik 159
 Chełchowski Michał, starościc herduński, deputat miński 316, 317
 Chełchowski Paweł, podkomorzy kowieński 27
 Chełchowski Rafał, deputat miński 20, 31, 342
 Chęcki Jan Nepomucen, korespondent A. Chmary 22, 51, 55, 78, 80, 118, 143, 146, 149, 162, 163, 166, 168, 171—173, 175—178, 180, 193, 197, 205—207, 209, 212, 218, 232, 237
 Chlewiński Antoni, pułkownik 359
 Chlewiński Kazimierz, pisarz ziemski, marszałek rzeczycki 291, 354
 Chmara Adam, syn Hilarego 50
 Chmara Aleksander, syn Ostafija 19
 Chmara Andrzej, syn Wasyla 20
 Chmara Antoni, syn Symeona cześnika, skarbnik miński 20, 21, 23, 24, 28, 32, 33, 34, 37, 41, 47, 50, 60, 61, 63, 64, 69, 70, 79, 82, 83, 101, 413, 418
 Chmara Bazyli, syn Jana 20
 Chmara Bohdan, syn Wasyla 20
 Chmara Felicjan, syn Symeona cześnika 20
 Chmara Herchory, syn Ostafija 19
 Chmara Hilary [Hipolit], syn Joachima wojskiego mińskiego, marszałek miński, członek chorągwi A. Chmary 20
 Chmara Jan, syn Samuela 20
 Chmara Jerzy, syn Samuela 20
 Chmara Joachim, syn Antoniego skarbnika mińskiego, brat Adama, podczasy, pisarz grodzki miński, stolnik miński, wojski miński 20—23, 29—32, 40, 41, 44, 47, 48, 50, 64, 74, 76, 78, 80, 92, 93, 98, 110, 111, 121, 123, 125, 126, 135, 139—144, 148, 151, 158, 159, 165, 180, 183, 184, 189, 192, 196, 197, 199, 202, 204, 218, 220, 223, 236, 249,

- 252, 253, 255, 257—260, 265—268, 270, 273—277, 280, 282, 284—286, 291, 294, 295, 299, 308—310, 313, 324, 333—335, 338, 342, 346, 357, 361, 377, 393, 394, 396, 406, 413, 414, 428
- Chmara Joachim, syn Hilarego 31, 50
- Chmara Johann, syn Symeona cześnika 20
- Chmara Kazimierz, syn Joachima wojskiego mińskiego 20
- Chmara Krzysztof, syn Wasyla 20
- Chmara Michał, syn Antoniego skarbnika mińskiego 20, 31
- Chmara Michał, syn Jana 20
- Chmara Mikołaj, regimentarz wojsk moryzskich 20, 21
- Chmara Ostafij 19
- Chmara Samuel, syn Wasyla 20
- Chmara Stanisław, syn Wasyla 20
- Chmara Symeon, protoplasta rodziny 19
- Chmara Symeon, syn Jerzego, cześnik 20
- Chmara Teodor, syn Wasyla 20
- Chmara Wacław, syn Ostafija 20
- Chmara Wasyl [Wasilij], syn Ostafija 19, 20
- Chmara Wawrzyniec, syn Antoniego skarbnika mińskiego 20, 31
- Chmarowie 7—11, 14, 17, 19—22, 29, 30—33, 37, 38, 40—42, 47—55, 79, 121, 122, 141, 142, 148, 156, 159, 161, 178, 182, 183, 187, 192, 194, 201, 203, 210, 214, 218, 222, 223, 227, 229, 230, 234—236, 239, 240, 242, 243, 245—247, 251—254, 259, 263, 269, 270, 272, 276, 277, 295, 310, 328, 335, 354, 368, 387, 390, 393, 394, 396, 397, 402, 410—413, 418, 419, 421, 424, 425
- Chmarówna Anna, córka Antoniego skarbnika mińskiego 20, 32
- Chmarówna Anna, córka Jerzego 20
- Chmarówna Antonina, córka Joachima wojskiego mińskiego 20
- Chmarówna Bogumiła, córka Antoniego skarbnika mińskiego 20, 32
- Chmarówna Eleonora, córka Antoniego skarbnika mińskiego 20, 32
- Chmarówna Eleonora, córka Symeona cześnika 20
- Chmarówna Justyna, córka Antoniego skarbnika mińskiego 20, 32
- Chmarówna Katarzyna, córka Joachima wojskiego mińskiego 20
- Chmarówna Ludwika [żona Rafała Chęchowskiego później Potocka?], córka Antoniego Chmary 20, 32
- Chmarówna Salomea, córka Antoniego skarbnika mińskiego 20, 32
- Chmarówna Zofia, córka Antoniego skarbnika mińskiego 20, 32
- Chmarówna Zofia, córka Wasyla 20
- Chmarówna Zuzanna, córka Jerzego 20
- Chmarzyna Barbara z Daniłowiczów Chrapowicka, żona Joachima?, por. Chrapowicka Daniłowiczówna Barbara
- Chmarzyna Katarzyna z Wiażewiczów, żona Antoniego skarbnika mińskiego 20—24, 27, 32, 33, 41, 47, 48, 50, 79, 101, 419
- Chmarzyna Maria z Brzozowskich, żona Adama syna Hilarego 31
- Chmarzyna Marianna z Woynów Orańskich, żona Adama 7, 9, 17, 22, 23, 27—29, 41, 42, 45, 51, 52, 54, 56, 66, 80, 93, 96—98, 100, 104—108, 110—113, 115, 116, 119—126, 137—141, 147, 148, 152—157, 159, 160, 163, 165, 166, 169, 172, 174, 178—180, 182, 184, 186—205, 208, 210—236, 239, 240, 242—254, 256, 257, 260, 262—264, 266, 269, 271—274, 292, 310—313, 318, 321, 323—330, 332, 333, 336,

- 340, 341, 345, 346, 348—351, 359, 382, 387—390, 392, 396, 399, 402, 404—412, 414, 417—425
- Chodakowski 163, 411
- Chodakowski Kazimierz, plenipotent Sanguszków, oboźny wołkowyski 45, 46, 259
- Chodkiewicz Jan Mikołaj, starosta żmudzki, kasztelan żmudzki 149, 169, 219
- Chojecki Jan Nepomucen, konsyliarz mińskiej konfederacji targowickiej? 363, 367
- Chojecki Ryszard 175, 183
- Chojecki Zygmunt 363
- Cholewowie 164
- Chomiński Franciszek Ksawery, wojewoda mściśławski 211, 212, 245, 311, 352, 373
- Chomiński M. 81
- Chomiński 290
- Chorowieccy 253
- Chrapowicka Daniłowiczówna Barbara 28
- Chrapowicki 65
- Chrapowicki Antoni, marszałek orszański, ojciec Barbary 28, 323
- Chrapowicki Eustachy Józef, starosta starodubowski, instygator litewski 241, 242
- Chrapowicki Józef, instygator litewski 352
- Chrapowicki Michał 304
- Chreptowicz Joachim Litawor, podkanclerzy litewski 10, 146, 147, 167, 174, 175, 182, 187, 189, 190, 201, 203, 207, 212, 219, 226, 230, 232, 236, 253, 262, 263, 267, 270, 271, 273, 275, 279, 283, 284, 293, 295, 297—299, 302, 308, 312, 314, 315, 338, 339, 359, 383, 388
- Chreptowiczowa Konstancja z Przedzieckich, żona Joachima 147, 167, 213, 245, 247, 312
- Chreptowiczowie 368
- Chreptowiczówna Ewa, córka Joachima, por. Brzostowska Ewa z Chreptowiczów
- Chyliński, ekonom Chmarów 198, 199
- Ciara Stefan 301
- Ciechanowicz Jan 21, 32
- Ciechanowieccy 101, 109
- Ciechanowiecki Jan, kandydat na posła 105
- Ciechanowiecki Marcin, wojski mściśławski 101
- Ciecierscy 268
- Ciepliński J. 369
- Cierlukiewicz Antoni 253
- Ciurillo Dominik, towarzysz w brygadzie A. Chmary 338
- Claudel [Klaudel] F. 78, 143
- Cybulski Andrzej 135
- Cymerman Józef, ksiądz, kanonik miński, kanonik inflancki 42, 393, 397
- Czacki Franciszek, strażnik koronny 120
- Czacki Tadeusz 394
- Czaja Aleksander 336
- Czaplic Celestyn, podkomorzy łucki 153, 155
- Czaplińska Maria 112
- Czapliński Władysław 15
- Czarniauski Fiodor 23, 33, 185, 320, 356
- Czarnocki Fortunat Kazimierz, pleban grodecki 7, 30, 396—398, 403—406, 425, 428
- Czartoryscy 52, 54, 60, 68, 70—72, 75, 81, 84, 87, 91, 103, 106, 109, 113, 119, 120, 126, 129, 130, 132, 133, 137, 146, 154, 156, 161, 168, 171, 174, 296, 314, 396, 430
- Czartoryska Izabela z Flemingów, żona Adama Kazimierza Czartoryskiego 327, 396
- Czartoryska Maria Zofia z Sieniawskich, żona Augusta Czartoryskiego 151, 161

- Czartoryski Adam Kazimierz, generał ziem podolskich 137, 161, 196, 206, 212, 221, 244, 267, 270—272, 311, 355, 396
- Czartoryski August, wojewoda ruski 74, 85, 127, 150, 161, 197, 243, 259, 262
- Czartoryski Józef Klemens, stolnik litewski 120
- Czartoryski Michał Fryderyk, kanclerz litewski 28, 60, 67, 72—75, 81—83, 85, 87—89, 92, 96, 99, 100, 112, 114—116, 124, 126, 128, 129, 133, 154, 156, 171, 173, 174, 179, 184, 187, 188, 193
- Czartoryski Stanisław Kostka, łowczy koronny 72
- Czaykowski Norbert, ksiądz 159
- Czechowicz 73
- Czechowicz Wiktor, sędzia? 219
- Czczot Felician, mostowniczy słonimski 335
- Czeppe Maria 45, 92, 110, 113, 119, 123, 124, 273
- Czerniewscy 398
- Czernik Adam, budowniczy Słonimski 335
- Czernyszew, pułkownik rosyjski 179
- Czernyszew Iwan, dyplomata rosyjski 177
- Czetwertyński Antoni Stanisław, poseł braclawski 197
- Czetwertyński Kajetan, kasztelan lwowski 325
- Czubaty Jarosław 384, 427
- Czudowski Tadeusz, miecznik słonimski 197
- Czwojdrak Bożena 228
- Czwordowicz Jan 69
- Czyż, ksiądz prezbiter 101
- Czyż Józef 173, 174, 183
- Czyż Paweł 82
- D
- Dacka-Górzyńska Iwona 331
- Daneyko Felician?, łowczy lidzki, deputat nowogródzki 89
- Danilczyk Adam 8, 97, 169, 298—300, 302
- Dankiewicz M. 369
- Danowska Ewa 394
- Darowski Adam 241
- Daszkiewicz 367
- Daszkiewicz Ignacy, podczaszy grodzieński, kasztelan mściślawski 284—286, 293—295, 316, 319—321, 332—335, 342, 354, 361, 362, 367, 376
- Daszkiewicz Józef 367
- Daszkiewicz Wiktor 361
- Dąbrowski Jan, instygator Komisji Edukacji Narodowej 267, 277
- Dąbski [Dybski], cześnik sanocki 369
- Dederko Jakub, biskup miński 42, 393, 397, 403
- Dembiński Bronisław 326, 340, 352, 396
- Derfelden Wilhem, generał moskiewski 382
- Descorches Marie Louis, przedstawiciel dyplomatyczny Francji w Rzeczypospolitej 372
- Dłuski Ludwik, administrator Wołkowiczów 276
- Dogrumowa Maria Teresa 298, 302
- Dołgoruki Piotr?, książę 148, 149
- Dorsch Jakub 186, 260, 313
- Dorsch Paweł 186, 260
- Downar 248
- Downarowicz Jan 164
- Downarowicz Józef, pułkownik, cześnik, sędzia grodzki miński 52, 210, 224, 245, 252, 256, 258, 266, 271, 284—286, 311, 318
- Downarowiczowa Weronika, żona Józefa? 40, 223, 313, 340

- Dreszel 242
 Drewicz Iwan, generał rosyjski 167
 Drewnowski Franciszek, ksiądz 27, 234, 402
 Drozdowicz Ludwik, skarbnik smoleński 265
 Drozdowski Marian 145
 Dubiecki Marian 376
 Dudziński Michał 30, 40
 Dukwicz Dorota 177, 180, 183
 Dulęba [Dulemba] Józef 67, 84, 88, 112, 113, 115, 129—131
 Dunin-Karwicky Józef Kajetan, ojciec Kazimierza 120
 Dunin-Karwicky Kazimierz 120
 Dunin-Wilczyński Zbigniew 233, 241
 Durbas Małgorzata 29, 419
 Dworzaczek Władysław 21
 Dworzeccy 380, 397, 398
 Dworzecki Onufry, komisarz graniczny miński 337, 361, 417
 Dygdała Jerzy 119, 145, 245
 Dylewski Michał, skarbnik smoleński, sędzia ziemski smoleński 262, 286, 296
 Dymnicka-Wołoszyńska Hanna 85
 Dyszlewicz Adam Narowysz, horodniczy trocki 265
 Dzieduszycki Tadeusz? 161
 Dziekońska Karolina z Mizgierów, żona Antoniego 352
 Dziekoński 66
 Dziekoński Antoni, stolnik wołkowyski, strażnik litewski, podskarbi nadworny litewski 155, 157, 159, 203, 221, 225, 279, 292, 311, 312, 328, 358
 Dziekoński B., dworzanin M.A. Sapiehy 102
 Dziekoński Jan, dworzanin M.A. Sapiehy 88, 161
 Dziekoński Józef, syn Antoniego podskarbiego nadwornego litewskiego 352
 Dziekoński Onufry, brat Antoniego podskarbiego nadwornego litewskiego, stolnik wołkowyski 203
- E**
 Engelhardówna Aleksandra, przyszła żona F.K. Branickiego 264
 Estko Jakub, oficer w wojsku rosyjskim 251, 300, 367?
 Estko Jan 140
 Eydziatowiczowa Anna 129
 Eysymont Aleksander 210
 Eysymont Andrzej Stanisław, podkoniuszy grodzieński 263, 266, 274
 Eysymont Ferdynand, wojski grodzieński 353
 Eysymont Franciszek 367
 Eysymont Marcin 367
 Eysymont Piotr 367
 Eysymontowa Bogumiła z Finckensteinów, wojska grodzieńska, żona Ferdynanda 353
 Eysymontowie [Eysmontowie] 255
- F**
 Fabułow?, ksiądz 200
 Fedorowicz Budiło Stanisław 69, 74, 75, 77, 133, 136, 165
 Fersen Herman Gustaw, pułkownik moskiewski, mąż Teofili z Radziwiłłów Brzostowskiej 221
 Fersen Iwan, generał rosyjski 185, 364, 368
 Filipczak Witold 8, 228, 236—238, 254, 264, 271, 273, 275, 276, 281, 302, 306, 307
 Finckenstein Rudolf 411
 Fiszer Antoni 43
 Fiszer Stanisław, generał 394
 Flemming Jan Jerzy, podskarbi wielki litewski, wojewoda pomorski 67, 149, 150

- Flemming Konstancja z Czartoryskich,
żona J.J. Flemminga 67
- Fokt Krzysztof 100
- Fryderyk II, król Prus 62, 145, 205, 252,
299
- Fryderyk Wilhelm II, król Prus 326,
329, 351, 372
- Fryderyk Wilhelm III, król Prus 386,
389
- G**
- Galińska Franciszka z Rduktowskich,
chorążyna orszańska 223, 253
- Galiński, dworzanin M.A. Sapiehy 64,
66
- Galiński F. 75
- Galiński Feliks, chorążyc orszański 48,
367
- Galiński Jerzy, wojski orszański, chorąży
orszański 93, 143
- Galiński Józef, chorążyc orszański 48,
383, 412
- Galiński Onufry 367
- Galiński S. 197
- Gałuszka Marcin 238
- Garliński, zarządca A. Chmary 249.
272
- Gembicki Tadeusz 131
- Gibes J.A. 95
- Giedroyć Dominik 367
- Giedroyć Jan Stefan, biskup inflancki
158, 160, 178, 204, 206, 328
- Giedroyć Stanisław 342
- Gięłgud Antoni, starosta żmudzki 88,
308
- Gięłgud Ignacy, strażnik wielki litewski
344
- Gięłgudowie 54
- Gieysztor Dominik, syn Józefa Tadeusza
Gieysztora 293, 358
- Gieysztor Józef Tadeusz, zarządca i bliski
współpracownik A. Chmary, miecz-
nik trocki 55, 93, 133, 137, 157, 158,
162, 170, 171, 173—176, 181, 182, 204,
222, 262, 263, 266, 292, 293, 322, 323,
406—408, 411, 414, 415
- Gieysztor Wincenty, syn Józefa Tadeu-
sza Gieysztora, miecznik trocki 47,
262, 286, 293, 322, 345, 353
- Głowacka-Maksymiuk Urszula 313
- Głowacki A., współpracownik A. Chmary
214
- Głuszczyński Joachim 369
- Gnatowska Krystyna z Wiazewiczów, ko-
niusznyna mińska 79
- Gnatowski Michał 82
- Gnatowski Onufry, kandydat na depu-
tata mińskiego, chorąży petyhorski,
komisarz cywilno-wojskowy 224,
265, 294, 353, 362
- Gnuski Christoff 66, 73
- Godlewski Michał 403
- Godziejewski [Gudziejewski] Antoni, ho-
rodniczy smoleński, deputat miński
163, 265
- Godzieńscy 260
- Golejewski Bernard, szambelan JKM, de-
putat miński 278
- Golejewski Michał 131
- Golicyn [Galyczyn] Michał, generał mo-
skiewski 172, 246
- Gołębiowski Łukasz 394
- Gołuchowski 272
- Gomulicki Wiktor 54
- Gordliński Tadeusz 310, 333
- Gordziejew Jerzy 9
- Gorzeński Tymoteusz, referendarz ko-
ronny 348
- Górecki Waldemar 323
- Górski 116, 238
- Górski Antoni, porucznik wojsk rosyj-
skich 367
- Górski Jan Michał, chorąży żmudzki
149
- Górzyński Sławomir 82
- Grabowiec 42, 43, 317

- Grabowiecka Ludwika z Kielbrzuchów 42, 317
- Grabowiecki Wincenty 42, 317
- Grabowscy 231
- Grabowska Elżbieta 245
- Grabowski 231
- Grochulska Barbara 391
- Gruszecki Józef 310
- Grześkowiak-Krwawicz Anna 169, 278, 330, 343, 354
- Gurowski Władysław, marszałek wielki litewski 270
- Gustaw Adolf, król Szwecji 62, 405
- Gustaw III, król Szwecji 351, 372
- H**
- Haciski Dachnowicz Andrzej 76
- Haciski Wincenty, ksiądz 93, 102
- Hadyk Andrzej [Hadik Andreas], generał cesarski 177
- Hajewski Gedeon, ksiądz superior miński 208
- Hałka Józef, budowniczy oszmiański 282
- Haraburda 338
- Haraburdowie 260
- Haratym Andrzej 27, 93, 97, 104, 135, 164, 174, 182, 203, 208, 236, 287, 319
- Hepsinówna?, matka Katarzyny Wiaźwiczowej 22
- Herbich 369
- Hertyk? Krzysztof 389
- Hirszowicz Berek 313
- Hlebicki Józefowicz Jan, por. Józefowicz Hlebicki Jan
- Hohenzollern Henryk, ksiązę, brat Fryderyka II 205
- Holsten G.C. 74
- Hołownia Piotr 367
- Hołyński Józef Antoni 101
- Hołyński Józef, ksiądz, kanonik smoleński 295, 303, 304, 314, 316—321, 323, 334, 342, 347, 349, 352, 402, 403
- Hołyński Kazimierz, podczaszy mściśławski 101, 129
- Hołyński Michał 378
- Horain 205, 222, 229, 415
- Horain Aleksander, wojski wileński 253
- Horain Gaspar, szambelan JKM 334, 357
- Horain Ignacy, podstarosta starodubowski 323
- Horain Leon 294
- Horbacki Gedeon, biskup koadiutor pińsko-turowski 276
- Hornowski Józef, członek chorągwi A. Chmary 336
- Hornowski Kazimierz, komisarz biskupa I. Massalskiego 47, 337
- Horoszko Stefan 409
- Horwatt (Horwat) Samuel, szambelan JKM 367, 370
- Horyszkowa Anna Ludwika 341
- Houwalt (Houwald) Ignacy, ksiądz 158, 166
- Hrebnicki Mikołaj 93, 94
- Hrebnicki S., ksiądz 158, 165, 166
- Hrechorowicz 309
- Hryniewicz, budowniczy 410
- Hryniewski Józef 358
- Hudzińscy 277
- Humiecki Michał, administrator A. Chmary 414
- Hurka Jan, pisarz grodzki witebski 276
- Hylzen Jan August, wojewoda miński 94
- Hylzen Jerzy Mikołaj, biskup smoleński 102
- Hylzen Józef Jerzy, wojewoda miński, wojewoda mściśławski, starosta braśławski 115, 162, 163, 188, 189, 197
- Hylzenowa Teresa z Potockich, wojewodzina mściśławska, żona Józefa Jerzego, *zv* Kossakowska 230

I

Iliński Józef 379
 Iłowajski Dymitr 373, 375
 Iwanowski Ignacy [Bogdan Rogala], starosta miński, poseł 30, 111, 122, 123, 125, 134, 135, 138, 139, 141, 148, 163, 237, 246
 Iwanowski Józef Michał, starosta miński 83, 88, 89, 91
 Iwanowski Maksymilian, starościc miński 316
 Iwanowski Tadeusz, starościc miński 93, 94
 Iwazkiewicz Antoni 270
 Iwazkiewicz Franciszek, sędzia ziemski wołkowyski 159
 Iwazkiewicz Janusz 147, 167, 175
 Iwazkiewicz Józef, współpracownik A. Chmary 405, 406, 408, 414
 Iwazkiewicz Stanisław, komisarz cywilno-wojskowy, konsyliarz miński konfederacji targowickiej 238, 362, 363, 367

J

Jabłonowska Anna z Sapiehów, wojewodzina braclawska 61, 143
 Jabłonowska Karolina z Radziwiłłów, żona Józefa Aleksandra 121
 Jabłonowski Antoni, wojewoda poznański 117
 Jabłonowski Jan Kajetan, wojewoda braclawski 61
 Jabłonowski Józef Aleksander, wojewoda nowogródzki 81, 121, 219, 223
 Jabłoński Antoni, konsyliarz mińskiej konfederacji targowickiej 363, 367
 Jabłoński Józef 286
 Jachowska 266
 Jałbrzykowska Anna 17, 53
 Janiszewski Ignacy Piotrowicz, podstarości, krajczy owrucki, deputat miński 124, 157, 240

Jankevičienė A. 43
 Jankiewicz Jan Antoni 109, 110, 114
 Jankowski Czesław 303
 Jankowski S., ksiądz 135
 Jarocki A. 155
 Jasiński 413
 Jaszczółt Tomasz 97
 Jaźwiński Feliks, komornik miński 265
 Jelcowa, sędzina 203
 Jelec Józef 286
 Jeleńscy 375
 Jeleńska 395
 Jeleński 208
 Jeleński Feliks, prezydent sądów guberni mińskiej 392
 Jeleński Gedeon, kasztelan nowogródzki 160, 277, 282, 298, 299, 301, 373, 375, 382
 Jeleński Jan, starosta mozyrski 377, 379
 Jeleński Józef, generał major 375, 384
 Jeleński Konstanty Ludwik, podkomorzy mozyrski 375
 Jeleński Paweł Wincenty 19
 Jeleński Stanisław 238
 Jelski Aleksander 24, 51, 53, 77
 Jelski Franciszek 351, 358
 Jesmen Karafa, obywatel województwa mińskiego 265
 Jocher, bankier wileński 391
 Jodko, dworzanin M.A. Sapiehy 76
 Jodko Grzegorz, proboszcz zasławski 396
 Józef II, cesarz 177, 223, 252, 326, 330
 Józefowicz Hlebicki Jan, starosta orszański 87, 105
 Judyccy 54, 368
 Judycka Alojza z Radziwiłłów, żona Józefa 312
 Judycka Rachela 393
 Judycka Teresa, pułkownikowa, matka Racheli 393

- Judycki Jan, starosta orański, kasztelan miński 129, 130
- Judycki Józef, strażnik litewski, starosta rzeczycki, marszałek trybunału, generał 227, 231, 251, 277, 290, 340, 344, 350, 352, 354, 361, 371
- Julius Karl, baron 243
- Jundził Franciszek, podkomorzy grodzieński 365, 371
- Jundził Konstanty, łowczy słonimski 335
- Jundził Tadeusz, podkomorzy grodzieński, deputat 89
- Jurecki Antoni, łowczy i regent grodzki brasławski 36
- Jurewicz Jakub, deputat 169
- Jurgaitis Robert 103, 321
- Jurjewicz Jan, członek chorągwi A. Chmary 338
- Jusupović Monika 316, 364
- K**
- Kachowski Michaił, generał rosyjski 369
- Kaczanowski Ludwik, sędzia witebski 297
- Kalenkiewiczówna Anna 206, 208, 209, 215, 236, 254, 255
- Kaleta Roman 268
- Kalinka Walerian 310, 315, 325, 326, 328—330, 335, 340, 345, 352, 358
- Kalinowski Stefan, burmistrz Mińska 318
- Kamieński Antoni, ekonom A. Chmary 411
- Kamieński Józef Rolicz 113, 131
- Kamiński Józef, ksiądz, prałat miński 24—26, 198, 397, 398, 402, 404, 405, 413, 425
- Karabanowicz J. 355
- Karabanowicz Tadeusz, skarbnik parnawski 323
- Karaś Kazimierz 75
- Karnicka, żona Ignacego Karnickiego 243, 247
- Karnicki, generał? 265
- Karnicki Franciszek, członek chorągwi A. Chmary 336
- Karnicki Ignacy, podkomorzy miński, sędzia ziemski miński 82, 130, 135, 139—141, 164, 243
- Karniejew Zachary, gubernator miński 391
- Karniewski 101
- Karniewski Alojzy 210
- Karp 173
- Karp Benedykt, poseł upicki 327
- Karp Józef, ciwun eyragolski 131
- Karpiński Andrzej 331
- Karpiński Franciszek 52
- Karpowicz J. 189
- Karpowicz Michał, ksiądz, oficjał litewski 23, 317, 339, 395, 428
- Kasabuła Tadeusz 127
- Kasperawiczowa Joanna z Ostromeckich 351
- Kasperowicz Maciej 351
- Kasperowicze 351
- Kaszyc Antoni, członek chorągwi A. Chmary 336
- Katarzyna II, caryca Rosji, imperatorowa 26, 27, 44, 128, 145, 157, 158, 160, 161, 167, 186, 193, 200, 206, 246, 251, 252, 315, 351, 354, 360, 364, 365, 368, 369, 371, 372, 374—381, 385, 387, 398, 430, 431
- Kazanowski Jan, komisarz cywilno-wojskowy słonimski 344
- Kazimierz Wielki, król Polski 144
- Kądziała Łukasz 178, 370, 372, 375, 391, 395
- Kęsowscy 36
- Kicka Natalia 365
- Kiełbik Jerzy 343
- Kiełczewscy 103

- Kietczewski Leon, krajczy rzeczycki 92, 115
- Kiełpsz Jan 159
- Kiełpszówna, dwórka M.A. Sapiehy 66
- Kierekieszy Antoni Michał 88, 131
- Kirkor Kazimierz 210
- Kisielowski, dyspozytor Siemkowa 142
- Klackreuth Friedrich Adolf, generał pruski 351
- Kluczek Agata Aleksandra 228
- Klukowski Ludwik 382
- Klukowski Tomasz, członek chorągwi A. Chmary 336
- Kłokocki Jan Józef, starosta kołaczewski, wojski miński, podstoli miński, poseł, deputat 37, 39, 72, 74, 81, 84, 88, 89, 95, 102, 113, 139, 141, 164, 165, 183, 195, 196, 199, 205—208, 212, 223, 235, 256, 258, 265, 266, 268, 271, 279, 280, 284, 286, 293, 296, 298, 302, 305, 309, 318, 319, 329, 344
- Kłokocki Stanisław, syn Jana Józefa, deputat 296, 298
- Kłondewicz Leon 159
- Kłondewiczowa Marcianna 159, 173
- Kłopotowski Maciej, ogrodnik czerłoński 75
- Knackfus C.G. 71, 75
- Knakfus [Knackfus] Marcin, kapitan 316, 344, 402
- Kniażewicz [Kniaziewicz], opat trocki, oficjał białoruski 130
- Knychalska Agnieszka 8, 376
- Kochański J.F. 69
- Kocieł pułkownik 66
- Kocieł Tadeusz, sędzia oszmiański, starosta oszmiański 66, 377, 380
- Kociełowie 66
- Kocój Henryk 372
- Kolkowski, kurator dóbr nieświeskich 136
- Kołątaj Benedykt 140
- Komar, wojski miński 44
- Komar, współpracownik A. Chmary 261, 310, 358
- Komar Antoni, miecznik miński 366
- Komar Ignacy 222, 224, 225, 228, 250, 333—335, 342, 345—347
- Komar Jan Onufry, szambelan JKM, członek chorągwi A. Chmary 299, 367, 394
- Komar Jan, autor dziennika, sekretarz A. Chmary 8, 47, 258, 300, 336, 345, 357, 376—381, 417
- Komar Jerzy, syn Antoniego, miecznikowicz 366
- Komar Michał Antoni, skarbnik? 103
- Komar Tadeusz 367
- Komarowa z Chmarów? 32
- Komarowie 398
- Komorowska Gertruda 173
- Komorowski Adam Ignacy, prymas 94, 95
- Kondratowicz Antoni 291
- Konisski Jerzy, władyka mohylewski 150
- Kononowicz Bogdan 77, 129
- Konopczyński Władysław 77, 88, 95, 104, 112, 149, 153, 160, 161, 163, 172, 177, 179, 183, 211, 264, 364
- Konstantynowicz Antoni, intendent wierzbołowski 289
- Kończa, dworzanin M.A. Sapiehy 66
- Kończyńska Wanda 183
- Kopaczewscy 398
- Korczyc Tomasz, komisarz cywilno-wojskowy słonimski 344
- Kornatowski Wiktor 391
- Korsak Hipolit, starosta wielatycy, stolnik nowogródzki 44, 292, 408
- Korsak Jan, podwojewodzi połocki 377
- Korsak Tadeusz, sędzia ziemski wileński 377
- Korsakowie 398

- Korsztajn [Korsztejn] Jan [Iwan], major, komendant moskiewski 255, 256, 258
- Korwin S. [Kossakowski] Stanisław, por. Kossakowski Korwin Stanisław
- Koryckij Aleksiej Iwanowicz 391
- Kosińska Rozalia 152
- Kossakowska Teresa z Potockich, iv. Hylzenowa 230
- Kossakowski Józef, pisarz wielki litewski, biskup inflancki 212, 241, 247, 248, 262, 271, 311, 355, 370
- Kossakowski Kazimierz, wojski miński 80, 151, 155, 158
- Kossakowski Korwin Stanisław 363
- Kossakowski Michał, pisarz skarbowy 241
- Kossakowski Szymon, poseł kowieński, targowiczanie, hetman wielki litewski 216, 365, 370
- Kossowski Aleksander 205
- Kostrowiccy 273, 367
- Kostrowicki, komisarz furazowy, kandydat na podkomorstwo mińskie 164
- Kostrowicki Bogdan 123
- Kostrowicki Bohdan, budowniczy miński, plenipotent Tadeusza Wołodkowicza i Franciszki Galińskiej 44?, 123, 253?, 282
- Kostrowicki Kasper [Gaspar], konsyliarz miński konfederacji targowickiej 356, 363, 367
- Kostrowicki Kazimierz, wojski miński, budowniczy miński 110, 148, 185, 265, 316
- Kostrowicki Maciej 180
- Kostrowicki Marcin, sędzia grodzki miński, deputat miński 179, 195, 222, 225
- Kostrowicki Michał, podczaszyc miński, deputat, współpracownik A. Chmary 187, 214
- Kosturin, generał moskiewski 98
- Kościa Hiacynt, pułkownik 172, 262, 287, 292
- Kościałkowski Stanisław 47, 151, 163, 180, 182, 185, 204, 205, 212, 218, 220, 236, 241, 247, 254, 256, 257, 274, 412
- Kościelscy 398
- Kościuszko Tadeusz, generał, naczelnik powstania 372
- Kośka Małgorzata 184
- Kotowicz, gubernator rakowski, ekonom A. Chmary 354
- Kowalczyk Małgorzata Ewa 8, 376
- Kowalewski Wojciech, generał JKM 165
- Kozłowski Szymon, ksiądz 93
- Krajewska 231
- Krakowski Bernard 326
- Kraśniński Adam, biskup kamieniecki 146, 340
- Kraśniński Michał, starosta opiniogórski 160
- Kraszewski Józef Ignacy 310, 378
- Kraushar Aleksander 158, 167
- Kreczetnikow Michał, generał rosyjski 354, 360, 363, 375
- Kreytz 80
- Kriegseisen Wojciech 15, 52
- Królikowski Bogdan 92, 104
- Krzywobłocki Alojzy, strażnik trocki 350
- Kubacki Michał 136
- Kublicki Józef 130
- Kucharski Maciej 330, 351
- Kuczewski 333
- Kuczyńska, cześnikowa 313
- Kulwicz, adwokat 386
- Kundzicz Fabian, brat Tadeusz 337
- Kundzicz Marcin, członek chorągwi A. Chmary 336, 337
- Kundzicz Tadeusz, ksiądz, kanonik inflancki 336—341, 349, 353, 402
- Kurdwanowscy 271

Kurniewicz Szymon, ekonom A. Chmary 156, 157, 159, 165, 166
 Kurowski 166
 Kurzeniecki Ignacy, mąż Klotyldy Tyszkiewiczowej starościanki wielatyckiej, chorąży piński, kasztelan witebski 319, 320, 377, 378
 Kusteri Ferdynand 333

L

Lachnicki 260
 Lachnicki Antoni Dyzma, szambelan JKM, deputat wiłkomierski 290, 291, 295, 313, 334?
 Lachowski Sebastian, ksiądz 151
 Laskowski Józef 410
 Laudański Antoni, stolnik żmudzki 27
 Lebidziński Tadeusz, ksiądz 391, 395
 Lemnicki K. 235
 Lenkiewicz Ipohorski Cyprian, cześnik mozyrski 130, 131
 Lenkiewicz Ipohorski Jan, podstoli mozyrski 123, 357
 Lenkiewiczowa Franciszka 417
 Lepszy Kazimierz 17
 Lesińska Krystyna 385
 Leszczyński Fi... 234
 Leszczyński Szymon 199
 Leyb, pomocnik w majątkach A. Chmary 200, 261
 Libiszowska Zofia 384
 Lichodziejewski Krzysztof, strażnik miński 180, 196
 Lichodziejewski Tadeusz 284?, 294
 Ligne de Helena Apolonia z Massalskich 340, 341
 Ligne de Karol Józef 341
 Lindrott Karol 98
 Lipski Jan 46
 Lipski Ksawery Franciszek, kasztelan łączycki, deputat miński 353
 Lisowski Chwidor 47
 Lisowski Stefan 47

Lord Robert Howard 373, 375
 Lubecka Teresa ze Strutyńskich, chorążyna pińska 311
 Lubecki-Drucki Franciszek, chorąży piński, mąż Teresy 311, 362
 Lubomirscy 72
 Lubomirska Elżbieta [Izabela] z Czartoryskich, marszałkowa wielka koronna 261
 Lubomirska Konstancja [Rzewuska Konstancja z Lubomirskich] 272
 Lubomirski Aleksander, generał major 378
 Lubomirski Franciszek Ferdynand, miecznik koronny 120
 Lubomirski Gaspar [Kasper], generał rosyjski 146
 Lubomirski Stanisław, podstoli koronny, wojewoda braclawski, marszałek wielki koronny 72, 151, 219
 Lubowidzki Stefan, generał 378
 Lulewicz Henryk 21, 25, 27, 97, 103, 104, 107, 128, 143, 163, 174, 287, 423
 Lyske de C.F. 63

Ł

Łabowski J. [być może tożsamy z J.S. Łabowskim] 136
 Łabowski J.S. 157, 166, 171
 Łabowski S.? 142, 143
 Łaniewski Daniel 224
 Łapicki Jan, plenipotent Zawiszy 367, 410
 Łascy 367
 Łaski Kazimierz, konsyliarz miński konfederacji targowickiej 363, 367
 Ławrynowicz, kurator dóbr nieświeskich 136
 Łobodziński Tadeusz, ksiądz 402
 Łojek Jerzy 173
 Łopacińscy 10, 112, 127, 174
 Łopacińska Barbara z Kopciów, żona M.T. Łopacińskiego 67

- Łopaciński Ignacy, pisarz skarbowy litewski 157
- Łopaciński Jan Dominik, sekretarz wielki litewski, biskup żmudzki 41, 72, 76, 89, 103, 127, 129, 168, 230
- Łopaciński Jan Nikodem, syn M.T. Łopacińskiego, starosta mściśławski 168, 169
- Łopaciński Mikołaj Tadeusz, starosta mściśławski, instygator litewski, pisarz wielki litewski, wojewoda brzeskolitewski 10, 28, 38, 65, 67, 71, 72, 75, 76, 78, 81, 84—87, 89—91, 95—101, 103—108, 118—120, 123, 124, 127, 129, 130, 160?, 166, 168—170, 174, 198, 205, 412, 413, 418
- Łopaciński Tomasz Ignacy 377, 379, 380
- Łossowska, łowczyzna słonimska 412, 419
- Łoza Stanisław 24, 276
- Łubieński Władysław, prymas 123, 127, 134, 146
- Łukowicz F. 70, 74, 76, 83, 95, 117
- Łukowicz Józef, syn F. Łukowicza 83
- Łuniński Ernest 304
- Łuski Stefan 340, 372
- Łyszkiewicz Stanisław?, sędzia ziemski? 370
- M**
- Machynia Mariusz 26, 299, 310
- Mackiewicz, kalwin 408
- Mackiewicz Bronisław, koniuszyc, deputat miński 148
- Mackiewicz Krzysztof, pułkownik, deputat miński 210, 284, 294, 305, 377
- Mackiewicz Michał 238, 341
- Macuk Andriej 82, 86, 91, 94, 97, 100, 102, 104, 108—110, 112, 113, 119, 287, 302, 309
- Maczyński Joachim, członek chorągwi A. Chmary 336
- Makowiecka, babka matki A. Chmary 22
- Makowiecki Jan Kazimierz, chorąży słonimski, podkomorzy słonimski 191, 289, 335, 344
- Makowski Kazimierz, gubernator dóbr 171, 368
- Maksymilian, księżę Habsburg, brat cesarza Józefa II 252
- Małachowski Jacek, starosta piotrkowski, kanclerz koronny 140
- Małachowski Stanisław, referendarz koronny, marszałek Sejmu Wielkiego 372
- Mann Zygmunt 375
- Marayski Konstanty, paroch grodecki 25, 36, 402
- Marcinek Roman 90
- Marcinkiewicz 277
- Marcinkiewicz Stanisław, sędzia ziemski lidzki, marszałek eyszyski 42
- Marczykowski, członek chorągwi A. Chmary 260
- Markiewicz, dworzanin M.A. Sapiehy 66
- Markiewicz Franciszek 361, 391, 392?, 416
- Markiewicz J. 317
- Markiewicz Mariusz 307
- Markina Walentina Aleksiejewa 49
- Markowski, arendarz starostwa wiłkowskiego 322
- Markowski, współpracownik A. Chmary 359
- Markowski Józef, chorąży mielnicki 345
- Maroszek Józef 36, 116
- Maroszek Maria 36, 116
- Massalscy 9, 76, 127, 132, 210, 296, 398
- Massalska 76, 155, 165, 166
- Massalska Helena Apolonia, córka Józefa Adriana Massalskiego, żona Karola Józefa de Ligne 127, 340

- Massalska Krystyna z Sapiehów, podczaszyna litewska 114
- Massalski Antoni Ksawery, strażnik wołkowyski, szef regimentu, poseł miński 148, 298, 299
- Massalski Ignacy, biskup wileński 46, 47, 127, 169, 170?, 178, 192, 204, 212, 232?, 237, 254, 266, 284, 287, 303, 310, 314, 317—321, 327, 328, 337, 339, 341, 355, 358, 371, 375, 376, 384, 409
- Massalski Józef Adrian, podskarbi nadworny litewski 109?, 120
- Massalski Ksawery, syn Józefa Adriana Massalskiego 127
- Massalski Michał Józef, hetman polny litewski, hetman wielki litewski 84, 85, 97, 126—128, 134, 139
- Maszewicz Antoni, administrator zaceński 144
- Mathy Ignacy Jacinte 70, 76
- Matkowski, członek chorągwi A. Chmary 336
- Matuszewicz Marcin, pamiętnikarz 92, 93, 104, 110—112, 121, 123—126
- Matuszewicz N.?, cześnik miński, sędzia ziemski miński 144
- Matuszewicz Piotr 140
- Matuszewiczowie 77
- Mączak Antoni 59
- Meczerski, książę 176
- Mejer [Meyer, Meier] Jan z Wolda, wojski kowieński, komisarz M.F. Czartoryskiego 156, 157, 179, 219
- Mejerowie [Meyerowie], wojscy kowieńscy 185
- Mellin Borys, hrabia, pułkownik, generał rosyjski 212?, 361, 362
- Meltzer Johann, snycerz 261
- Mężyński Antoni 226
- Michajłow, wicegubernator miński 375
- Michalski Jerzy 15, 116, 119, 127, 169, 171, 172, 175, 177, 178, 183, 186, 192, 193, 204—206, 212, 217, 237, 238, 243, 245, 315, 318—322, 325, 340
- Michelson Iwan, generał moskiewski 246, 392
- Michniewiczowa 83
- Mickiewicz 41, 83
- Mickiewicz Leon Rymwid, oboźny miński, koniuszy miński, miecznik miński, deputat miński 209, 210, 218, 265, 270, 299, 316
- Middleton Ignacy, strażnik kowieński 291
- Mieleszko Józef, ksiądz 350
- Mierzejewski Antoni, deputat 19
- Mikulicz 358
- Mikulski Aleksander, chorąży słonimski, sędzia ziemski słonimski? 84, 213, 344, 349
- Mikulski Andrzej, sędzia grodzki słonimski 335
- Mikulski Krzysztof 323
- Mikulski Michał, chorążyc słonimski, komisarz cywilno-wojskowy 344
- Miller, redutnik wileński 283
- Miller Antoni 391
- Miłudowski A. 369
- Miterjanowski 231
- Młodowski Antoni, ksiądz bazylianin, opat połocki 34
- Mniński Benedykt 156, 157, 159
- Mniszech Jan Karol, podkomorzy litewski 92, 107, 108
- Mniszech Jerzy August, marszałek nadworny koronny 112
- Mniszech Michał Jerzy, marszałek nadworny litewski, marszałek wielki koronny 270
- Modzelewski Antoni, „oficjał” 411
- Modzelewski Franciszek Antoni, ksiądz 35
- Mokronowski 221
- Moniuszko Stanisław 367
- Moraczewski J. 172, 196

- Moraczewski Maciej 154, 415
 Morawski, prezbiter grodecki 35
 Morawski Ignacy, pisarz litewski 219
 Morawski Mikołaj 303, 304
 Morawski Wojciech 219
 Moroszewicz Hirsz 313
 Morykoni Benedykt, pisarz litewski 231, 245?, 298
 Morykoni Józef?, chorążyc wiłkomierski 300
 Morykoni Michał Tadeusz, podkomorzy wiłkomierski 188, 197, 198
 Mosiewicz Karol, członek chorągwi A. Chmary 336
 Mostowska Anna z Radziwiłłów, żona Tadeusza Mostowskiego, kasztelanowa raciąska 396
 Mostowski Józef, wojewodziec mazowiecki 345, 383, 384
 Mostowski Paweł Michał, wojewoda mazowiecki 149, 150
 Mostowski Tadeusz, wojewodziec mazowiecki, kasztelan raciąski 345
 Moszczeński Adam, poseł inflancki 281
 Moszyński August Fryderyk, stolnik koronny 145
 Moszyński Jan 346
 Moszyński Jerzy Wincenty, sędzia ziemski miński 334, 357, 361
 Moszyński Jerzy, rotmistrz miński? [być może tożsamy z Jerzym Wincentym] 265
 Mościcki Henryk 8, 22, 24—31, 36, 40, 43, 213, 233, 286, 302, 316, 371, 373, 374, 376—379, 387, 388, 407, 414, 418
 Moysiewicz Tadeusz, ksiądz 35
- N**
 Nadomowicz Berko 195
 Nagielski Mirosław 82, 381
 Narbutt, kandydat na deputata 109
 Narbutt Ignacy 130
 Narbutt Kazimierz, marszałek lidzki 113
 Narbutt Maciej 384
 Narbutkowa, stolnikowa lidzka 268, 312
 Narbuttowie 398
 Naruszewicz Adam, biskup łucki 281, 352
 Naruszewicz Tomasz 21
 Naryszkin Aleksiej, tajny radca 380
 Nawrocki, ekonom A. Chmary 42
 Nawrot Dariusz 234, 330
 Nekanda Trepka Walerian 8
 Nielubowicz Julian, deputat piński 19
 Niemcewicz Julian Ursyn 373
 Nieplujew Iwan, gubernator 375, 385
 Niesiecki Kasper 8
 Niesiołowski Józef, cześnik litewski, kasztelan i wojewoda nowogródzki 133, 146, 227, 266, 275, 287, 290, 295
 Noga Zdzisław 100
 Nosow Boris 113
 Nowak-Romanowicz Alina 116, 171, 172, 186, 206, 212, 384
 Nowicki 130
- O**
 Obarzanek Józef 194, 205, 206, 323
 Oborski Bernard, chorąży petyhorski, deputat miński 93, 94, 187
 Oborski Franciszek, krajczy miński, łowczy miński 141, 299
 Oborski Józef, deputat miński, rotmistrz miński 93, 94, 110
 Oborski Tomasz, krajczy miński 342, 345, 357
 Obrąpalski F., ekonom J. Chmary 199, 202
 Obrąpalski J., ksiądz 172
 Obrąpalski Tadeusz, ksiądz rektor 284
 Ochlewski Tadeusz 159
 Odachowski Jan, deputat żmudzki 109
 Odachowski Jerzy?, dzierżawca Gródka 33

- Odyniec 164
 Odyńcowie 280
 Ogińscy 9, 54, 68, 108, 109, 111, 116, 123,
 132, 240, 314, 344, 349, 398
 Ogińska Aleksandra [Józefa Aleksandra]
 z Czartoryskich, córka Fryderyka
 Michała, 1v M.A. Sapieha, 2v M.K.
 Ogiński 28, 43, 60, 67, 68, 78, 80,
 81, 83, 85, 96, 114—118, 133, 140, 143,
 147, 154, 156, 162, 168, 171, 174—176,
 179, 182, 196, 213, 215, 216, 219, 223,
 226, 233, 240, 242, 243, 263, 268, 269,
 271—273, 286, 287, 289, 292, 310, 312,
 320, 323, 327, 328, 371, 395, 421, 430
 Ogiński 290, 389
 Ogiński Andrzej Ignacy, starosta osz-
 miański, wojewoda trocki, marszałek
 trybunału 108, 322
 Ogiński Ignacy, starosta brastwski, mar-
 szalek wielki litewski 135
 Ogiński Mateusz, pułkownik 310
 Ogiński Michał Kazimierz pisarz polny
 litewski, hetman wielki litewski, wo-
 jewoda wileński żonaty z Aleksandrą
 Czartoryską [wcześniej Sapieży-
 ną] 10, 67, 68, 83, 116, 127, 133, 143,
 149, 152, 153, 156, 160, 168, 171—174,
 179, 186, 204—207, 211, 212, 216, 219,
 221, 245, 281, 310, 313, 328, 329, 343,
 348, 349, 365, 373
 Ogiński Michał Kleofas, miecznik litew-
 ski 359, 365, 384
 Ogiński Tadeusz [Thadeusz], kasztelan
 trocki, wojewoda trocki 48, 106,
 108, 182, 193, 197, 201, 205, 206
 Ogrodzki Jacek 207, 237
 Okęcki Antoni, kanclerz koronny 268
 Okonor [O'Connor], doktor 154
 Okulewicz, mieszczanin czeremski 118
 Okulicz Antoni 395
 Olenin Aleksiej, pułkownik moskiewski
 369
 Olędzcy 368
 Olędzka, pisarzowa 244
 Olędzki 52
 Olędzki, dworzanin M.A. Sapiehy 66
 Olędzki [Olendzki] Andrzej, sędzia
 grodzki miński 291, 354, 356, 386
 Olędzki Marcin, pisarz miński? 270,
 367
 Olszewski Piotr Jerzy, landwójt 23?, 136,
 141—143, 165, 166, 204, 222
 Omulski Ignacy 290
 Opaliński Leon Wojciech, wojewoda ma-
 zowiecki 151
 Oranowski Cyryl 367
 Oranowski Joachim 258, 265, 277, 342,
 353
 Oranowski Stanisław, sędzia grodzki wi-
 leński 170, 259
 Orgelbrand Samuel 19
 Orlicki Stanisław 336
 Osiecimski Michał, mostowniczy rzeczy-
 cki, deputat miński 228
 Oskierka Antoni 185, 298
 Oskierka Gerwazy Ludwik, cześnik li-
 tewski 111
 Oskierka Jan Mikołaj, wojski mozyrski,
 strażnik polny litewski, poseł mozyr-
 ski 238, 277
 Oskierka Józef 255
 Oskierka Leopold, chorąży mozyrski
 367
 Oskierka Ludwik, cześnikowicz litewski
 38
 Oskierka Maciej Kazimierz, kasztelan
 mozyrski 375
 Oskierka Michał 164
 Oskierkowie 308, 352, 368
 Ossolińska, podkomorzyna? 312
 Ostermann Iwan, kanclerz rosyjski 177,
 378, 380
 Ostromęcki Karol, ekonom A. Chmary
 155, 156
 Ostrowski Antoni Kazimierz, biskup ku-
 jawski 150

- Ostrowski Teodor 268
 Ostrożyński Władysław 183
 Oszmieniec Franciszek 297
 Osztorp Franciszek, pułkownik, deputat miński 293, 294, 337, 346, 367, 376
 Oświęcimski Michał, ekonom J, Chmary 310
 Oświęcimski? Bonawentura, deputat 19
 Oziembłowski Michał, konsyliarz miński konfederacji targowickiej 363, 367
 Ożarowscy 312
 Ożarowski 66
- P
- Pac 275
 Pac Ignacy, starosta lidzki, podstoli litewski 118, 120, 121
 Pac Józef, kasztelan żmudzki 85
 Pac Michał Jan, starosta zielonacki 134
 Pacowie 290
 Panczerzyński Ludwik, chorąży grodzieński 282, 352
 Passek Piotr, gubernator białoruski 377, 380
 Paszkowski M., współpracownik A. Chmary 388, 389, 392, 411
 Pauszer-Klonowska Gabriela 358
 Paweł I, car Rosji 26, 293, 387, 397, 390, 394
 Pawlikowscy 182, 319, 368
 Pawlikowski, ksiądz 201
 Pawlikowski, współpracownik A. Chmary 416
 Pawlikowski Ignacy, porucznik miński 258, 346
 Pawlikowski Jan, łowczy miński, podczasy miński, sędzia ziemski miński, poseł 123, 134, 135, 140, 196, 210, 270, 280, 284—286, 294, 295, 319, 321, 334, 335, 337, 342, 345, 363
 Pawlikowski Michał, członek chorągwi A. Chmary 336
 Pawlikowski Piotr, miecznik miński, skarbnik miński, poseł 263, 319—321, 327, 339, 345, 354, 356, 363, 366, 367
 Pawlikowski Tadeusz 317
 Pawłowicz Onufry, administrator A. Chmary 39, 40, 198, 199, 224, 234, 237, 238, 248, 251, 252, 260, 317, 324, 354, 363, 365—370, 405—410, 414, 415
 Pełakowski Adam 26, 83, 354
 Pieślak Augustyn, członek chorągwi A. Chmary 336
 Pietraszkiewicz Marcin, generał 22, 41
 Pietraszkiewicz Piotr, współpracownik A. Chmary 37, 74, 77, 88, 89, 115?
 Pietraszko, regent 350
 Pietruski Zaprzaniec Oswald 138
 Pilchowski D., ksiądz 392, 395
 Pilchowski Jan 295, 369, 371, 373
 Pilecki 287
 Piotr III, car Rosji 183
 Piotraszko Jan Franciszek, zarządca A. Chmary 166, 221, 234, 261, 285, 357, 415
 Piotrowicz Wincenty, ksiądz 222
 Piotrowski Franciszek 214
 Piotrowski Kazimierz, koniuszyc smoleński 45
 Piórowie 236
 Piszcząło 242, 369, 394, 412
 Piszcząło, pisarz grodzki słonimski 413
 Piszcząło Dominik 204
 Piszcząło Ignacy, współpracownik A. Chmary 333—335
 Piszcząło Jan, współpracownik A. Chmary, strażnik miński 47, 334, 403?
 Piszcząło Rudolf 380
 Piszcząło Stanisław 284, 293, 296, 297, 310, 317
 Piszcząłowa K. 392
 Piszcząłowie 397, 398

- Piszczalowie, podstoli orszańscy 263
 Piszczalowski 47
 Plater August, marszałek brasławski
 konfederacji targowickiej 364
 Plater Kazimierz Konstanty, starosta
 daugieliski, kasztelan trocki 339,
 365, 369, 373
 Plater Konstanty Ludwik, pisarz litewski,
 wojewoda mściśławski 88, 118
 Platerowa Anna z Rzewuskich, żona Au-
 gusta 364
 Platerowa Izabela z Borchów, starościna
 daugieliska, żona Kazimierza Kon-
 stantego 339
 Pocię S. 77
 Pocię Aleksander, starosta rohaczew-
 ski 283, 353
 Pocię Ludwik, strażnik litewski 77,
 105, 118, 119
 Pocięowie 77
 Poczobut Marcin, ksiądz, astronom
 JKM 204, 300
 Podoccy 38
 Pohowski Bazyli, mieszczanin miński,
 syn Chwiodora 266
 Pohowski Chwiodor, mieszczanin miń-
 ski 266
 Pohowski Józef, strażnik? 266
 Pohowski Karol 266, 282
 Pohowski Piotr, mieszczanin miński, syn
 Chwiodora 266
 Pohowski Trojan 266, 282
 Połubiński Józef?, prałat 231
 Połubińscy 36
 Połubińscy, stolnikowie 256
 Połubiński Hieronim, sędzia ziemski sło-
 nimsk 344
 Połubiński Józef, krajczy słonimski 344
 Połubiński Stanisław, skarbnik słonim-
 ski 344
 Połubiński Wiktor, wojski słonimski
 344
 Pomierski 395
 Pomorski Kazimierz 144
 Pomorski Seweryn, łowczy oszmiański
 124
 Poniatowski Józef, bratanek króla 347
 Poniatowski Kazimierz, brat króla, pod-
 komorzy koronny 146, 150, 216, 311
 Poniatowski Michał, brat króla, biskup
 płocki, prymas 127, 268, 319, 321,
 324, 340, 368
 Poniatowski Stanisław, podskarbi wielki
 litewski, bratanek króla 292, 352
 Poniatowski Stanisław, stolnik litewski,
 por. Stanisław August
 Poniński Adam, kuchmistrz, podskarbi
 wielki koronny 62, 195, 264, 340
 Poniński Kalikst, generał major wojsk
 koronnych 340
 Popławski? 234
 Possa Johan Matheus 82, 83
 Poszowscy 398
 Potenkin, „arcybiskup grecki” 397
 Potiomkin Grigorij, książę taurydzki
 246, 314
 Potoccy 150, 173, 245, 298, 378
 Potocka Anna Teofila z Sapiehów [córka
 kanclerza A.M. Sapiehy], żona Sewe-
 ryna 292
 Potocka Anna z Mycielskich, żona Win-
 centego 341
 Potocka Barbara z Brzostowskich, żona
 Jerzego Potockiego 219, 227
 Potocka Józefina z Mniszchów, żona
 S.S. Potockiego 329
 Potocka Ludwika z Sapiehów, siostra
 M.A. Sapiehy, żona A.M. Potockiego
 77, 105
 Potocka Pelagia, córka S.S. Potockiego
 372
 Potocki Antoni Michał, mąż Ludwiki,
 wojewoda bełski 77, 80?, 116?
 Potocki Ignacy, marszałek nadworny li-
 tewski 372

- Potocki Jerzy Michał, starosta tłumacki 233, 330
- Potocki Józef, hetman wielki koronny 85
- Potocki Kajetan, starosta urzędowski 271
- Potocki Seweryn, poseł 292
- Potocki Stanisław Kostka, generał major, poseł 273
- Potocki Stanisław Szczęsny, chorąży koronny, wojewoda ruski, generał artylerii koronnej, marszałek konfederacji targowickiej 197, 264, 283, 289, 326, 329, 330, 332, 365, 371
- Potocki Wincenty, podkomorzy koronny 341
- Pozniakow, komisarz spławu 389
- Poźniak Antoni, surogator oszmiański, deputat oszmiański 93, 103, 265
- Požarski Andrzejowicz 48
- Prozor Józef 282
- Prozor Karol, marszałek Trybunału Litewskiego, oboźny litewski 314, 354
- Prószyńscy [Pruszyńscy] 180, 182, 205, 260, 267, 286, 409
- Prószyńska, żona Antoniego podkomorzego 386? 394
- Prószyński, sędzia 222
- Prószyński, sędzic miński 191
- Prószyński, starosta? 45
- Prószyński Antoni, sędzia grodzki miński, sędzia ziemski miński?, podkomorzy miński, poseł, deputat 163, 164, 174, 207, 210, 218, 227?, 236—238, 250, 254, 255, 258, 260, 265, 267, 269—271, 275, 277, 281, 284—286, 293, 299, 305, 316, 323, 333—335, 353
- Prószyński Feliks [Felicjan], podkomorzyc, syn Antoniego, sędzia ziemski miński, kandydat na posła, deputat 237, 246, 260, 265, 270, 278, 308, 334, 341, 345—347, 353, 354
- Prószyński Józef, podstarosta miński, podkomorzy miński 123, 135, 140, 159, 164, 180, 218
- Prószyński Kazimierz, podkomorzyc, syn Antoniego 260
- Prószyński Stanisław, podkomorzyc, syn Antoniego, generał wojsk litewskich, generał adiutant JKM, podstarosta miński, deputat miński 240, 260, 277, 285, 294, 316, 320, 321, 332—335, 356, 368, 376
- Prószyński Tadeusz, podkomorzyc miński, podczaszy miński, deputat miński 203, 210
- Pruszanowski Ignacy 88
- Przeciszewscy 385
- Przeclawski, dworzanin M.A. Sapięhy 66
- Przeclawski Antoni 386
- Przeclawski Ignacy, komisarz cywilno-wojskowy 344
- Przeclawski Jan, podczaszyc, oboźny słonimski, deputat 219, 344
- Przeclawski Kazimierz Jan, pisarz grodzki słonimski, poseł 325
- Przeclawski Konstanty, sędzia ziemski? 344
- Przeclawski Marcin, sędzia ziemski słonimski 344
- Przeclawski Tomasz, podczaszyc 219
- Przeradowscy 31, 398
- Przeradowski 236
- Przeradowski Onufry, oboźny miński 31, 318, 335, 361
- Przesmycki Adam, współpracownik A. Chmary 39, 251, 267—269, 273, 291, 341, 405—411, 414
- Przedzieccy 40, 132, 174, 175, 233, 237
- Przedziecka 277
- Przedziecka Anna z Radziwiłłów „Dominikowa”, starościna mińska, starościna dębska 40, 232, 233
- Przedziecka Konstancja, por. Chreptowiczowa Konstancja z Przeddzieckich

- Przeddziecka Marianna 219, 245
- Przeddziecki Antoni Tadeusz, referendarz litewski, podkanclerzy litewski 37, 38, 88, 90, 103, 118, 128, 134, 135, 138, 139, 141, 147, 149, 152, 153, 160, 161, 163, 166, 172, 174, 176, 219, 245, 262, 305
- Przeddziecki Dominik, syn Antoniego Tadeusza, starosta miński, starosta dębski 10, 119, 202, 233, 237, 240, 242, 245, 247, 254, 258, 267, 269, 275, 276
- Przeddziecki Felicjan 79
- Przeddziecki Karol? Dominik 385
- Przeddziecki Michał, syn Antoniego Tadeusza, pisarz wielki litewski, starosta błudeński, eksstarosta piński 221, 262, 303, 305, 306
- Przeddziecki Stanisław, sędzia grodzki smoleński 103, 164
- Przybora Hermenegild, pisarz grodzki smoleński? 262, 263, 312
- Przybora Trojan 308
- Przysieccy 83, 398
- Przysiecka Johanna, „idąca za Trojana Świętorzeckiego” 417
- Przysiecka Katarzyna, siostrzenica A. Chmary 417
- Przysiecka Konstancja „idąca za Onufrego? Dworzeckiego” 417
- Przysiecka Salomea z Chmarów, żona I. Przysieckiego 32
- Przysiecki 227, 335, 407, 411, 414
- Przysiecki A. 411
- Przysiecki Benedykt, syn I. Przysieckiego, członek chorągwi A. Chmary, szambelan JKM 29, 266, 287, 289, 292, 296, 336, 361, 370?, 377, 397, 414, 417, 418
- Przysiecki Dominik, siostrzan Chmarów, syn I. Przysieckiego, kapitan w wojsku rosyjskim 222, 359, 361, 377, 397
- Przysiecki Ignacy, mąż Salomei, strażnik miński, krajczy miński 32, 196, 210, 224?, 228?, 249, 251, 260?, 270, 294, 296, 414
- Przysiecki Jan Kazimierz 397
- Przysiecki Jerzy Adam 134, 148
- Przysiecki Józef, syn I. Przysieckiego, kandydat na deputata, rotmistrz miński 353, 367, 377, 397
- Przysiecki Kazimierz 164
- Przysiecki Maciej 148
- Przysiecki Tadeusz, towarzysz brygady narodowej 214, 217
- Pugaczow [Puchaczew] Jemielian, przywódca powstania w Rosji 195, 405
- Pusłowski, pisarstwo ziemskie słonimskie 397
- Pusłowski Onufry 276
- Pusłowski Wojciech, marszałek słonimski 386
- Puttkamer [Putkamer] Jacek, ciwun żmudzki, marszałek miński konfederacji targowickiej 47, 260, 266, 273, 313, 314, 317, 318, 341—344, 346, 351—355, 360, 363—367, 371, 376, 388?
- Puttkamer [Putkamer] Joachim, sędzia ziemski żmudzki 260
- Puttkamerowa Róża z Terleckich, żona Joachima 260
- Puttkamerowie 260
- Puzianowscy 398
- Puzianowski Jan, ekonom A. Chmary 214, 320?
- Puzinowski H.S. 410
- Puzyna Th. [adeusz?] 288
- Puzyna Jan, szambelan JKM 393
- Puzyna Michał 367
- Puzynina Marianna? z Judyckich, żona Krzysztofa Puzyny 290, 292, 395
- Puzynina Rachela z Judyckich, żona Jana Puzyny 393
- Puzynowie 368

R

- Raborowski 289
- Rabowicz Edmund 23, 216, 339, 395
- Rachuba Andrzej 25, 27, 72, 97, 103, 104, 107, 109, 128, 143, 149, 157, 163, 174, 287, 302, 306, 309, 323, 423
- Raczkowski Piotr, zarządca A. Chmary 199, 204, 235
- Radaman Andrzej 97, 104
- Radoszewski Leon Jerzy, podczaszy trocki, sędzia grodzki trocki 83, 173
- Radwańscy 186
- Radwańska 192
- Radziszewski Michał, marszałek stołowicki 212, 385
- Radziwiłł 149, 373
- Radziwiłł Albrecht, starosta rzeczycki 91, 305
- Radziwiłł Dominik, syn Albrechta 275, 305, 367
- Radziwiłł Dominik, syn Hieronima Wincentego 360, 385
- Radziwiłł Hieronim Florian, podczaszy litewski, chorąży litewski 69, 72, 85
- Radziwiłł Hieronim Wincenty, podkomorzy litewski, starosta miński, mąż Doroty Thurn-Taxis 152, 244, 275—277, 285, 286, 298—300, 306, 308, 309
- Radziwiłł Jerzy, starosta luboszański 61
- Radziwiłł Józef Mikołaj, pisarz wielki litewski, wojewoda miński, kasztelan trocki, wojewoda trocki 25, 182, 196, 208—210, 213, 219, 236, 255, 258, 273, 277, 322
- Radziwiłł Karol Stanisław, miecznik litewski, wojewoda wileński 110, 111, 119, 124, 125, 128, 135, 136, 146, 150, 152, 161, 168?, 179, 204, 205, 208, 209, 212, 231, 238, 245, 254, 279, 281, 290, 293, 298, 303, 304, 307, 316—319, 321, 327, 328, 332, 333, 340, 348, 352
- Radziwiłł Maciej, kasztelan wileński 192, 360
- Radziwiłł Michał Hieronim, wojewoda wileński 202?, 360, 365, 385
- Radziwiłł Michał Kazimierz, hetman wielki litewski 74, 77, 83, 85—87, 90, 91, 97, 98, 108, 109, 118, 119
- Radziwiłł Mikołaj, brat Macieja 192
- Radziwiłł Stanisław, krajczy litewski, podkomorzy litewski 108, 219
- Radziwiłł Udalryk, pisarz wielki litewski 90, 91
- Radziwiłłowa Anna Ludwika z Mycielskich, hetmanowa 107
- Radziwiłłowa Zofia Dorota Thurn-Taxis, żona Hieronima Wincentego 244
- Radziwiłłowie 7, 9—11, 49, 52, 71—73, 85, 109, 132, 204, 205, 221, 231, 238, 293, 295, 296, 302, 314, 368, 385, 386, 398, 399
- Raës, „graf” 244
- Raës de Franciszek, sędzia grodzki trocki 195, 225, 397
- Raës de Hieronim, horodniczy trocki 367
- Raës de Konstancja z Woynów Orańskich, żona R.K. Raësa 236
- Raës de Robert Kazimierz, sędzia ziemski trocki 230, 236, 260, 338
- Raësowie 398
- Rajecki, skarbnik nowogródzki 290
- Rakutis Valdas 26, 299, 310
- Rant, zarządca 410
- Ratomscy 160
- Ratyńscy 123
- Ratyński 254
- Ratyński Antoni 19
- Ratyński Felicjan, miecznik miński 140
- Ratyński Feliks 164
- Ratyński Franciszek, starosta sieniański, deputat miński 140, 265, 367
- Ratyński Ignacy, łowczyc miński, strażnik miński, oboźny miński, koniuszy miński 196, 265, 294, 316, 356, 367
- Rawski Tadeusz 360, 383

- Raykiewicz, plenipotent K.S. Radziwiłła 290
- Rdułtowski Chryzostom, chorąży nowogródzki 47
- Rdułtowski Kalasanty 148
- Rdułtowski Konstanty, cześnik miński 110, 135, 140
- Remborowicz J. 252
- Repnin Nikołaj, ambasador rosyjski w Warszawie 145, 146, 149, 150, 158—161, 167, 173, 378, 387
- Reutt Józef 129
- Reytan [Rejtan] Dominik 152
- Reytan [Rejtan] Tadeusz 183
- Riaucour Andrzej, syn Piotra, „minister elektora saskiego” 266
- Riaucour Ludwik Ignacy, biskup Ptolemeidy, biskup pomocniczy łucki 44, 190, 266
- Riaucour Pierre [Piotr], brat L.I. Riaucoura, bankier warszawski 44, 78, 79, 115
- Richecourt Karl, generał austriacki 177
- Rok Bogdan 60, 273
- Rokicki Franciszek A. 34, 92, 93, 103
- Rokicki Michał Antoni [Adam?], kasztelan miński, marszałek trybunału 231, 240, 247
- Rolle Antoni 365
- Rolnik Dariusz 10, 26, 29, 60, 64, 180, 234, 238, 255, 298—300, 302, 307, 308, 318, 326, 331, 340, 343, 345, 354, 360, 362—365, 368, 369, 370, 372—376, 382, 384, 419
- Romaniuk Przemysław P. 27, 60, 72, 75, 81, 85, 97, 100, 103, 112, 114, 128, 143, 157, 163, 174, 423
- Romanowicz Franciszek, sędzia ziemski wileński 293
- Romanus [Romanus] Abraham, generał moskiewski 193, 246, 251, 261, 289, 300
- Romer Jan 338
- Ronikier Michał Antoni?, konfederat barski 167
- Rostocki Tadeusz Teodozy, metropolita kijowski [ruski] 341, 344, 349
- Rostworowski Emanuel 138, 140, 146, 152, 158, 160, 162, 173, 177, 183, 211, 217, 243, 257, 264, 292, 310, 315, 340
- Roszkowska M. 336
- Roszkowski L.A. 70, 76, 83
- Roszkowski Onufry, miecznik orszański?, deputat 287
- Roszkowski Sebastian 129, 130
- Rotaczewski, cieśla 221
- Rouba N.[apoleon] 24
- Rowiński Jan deputat nowogródzki 89
- Rudnicki Felicjan, kapitan, podstoli miński 180, 265, 345
- Rudnicki Kazimierz 273
- Rudnicki Kazimierz, obywatel miński 210
- Rudomina Mikołaj, stolnik brasławski, cześnik brasławski 92, 128
- Rumiancew Piotr, graf, generał, feldmarszałek rosyjski 261, 416
- Rusiecki Józef, ksiądz 310
- Ruszałowicz 160
- Rylski Franciszek 45, 185, 224
- Rylskie 224
- Rymer 319
- Rymszyna Salomea 92
- Rzadkowska Helena 372
- Rzepnicki Franciszek, sekretarz A. Chmarny 133, 147, 153
- Rzewuska Konstancja z Lubomirskich, żona Seweryna Rzewuska 272
- Rzewuski Adam, kasztelan braclawski 379
- Rzewuski Franciszek, marszałek nadworny koronny 312
- Rzewuski Seweryn, generał, hetman polny koronny 192, 271, 345, 364
- Rzewuski Stanisław 143

S

- SabiHo Florian, członek chorągwi
A. Chmary 336
- Sacken Fabian Gottlieb, baron, podpułkownik rosyjski 384
- Sadowski Kazimierz 337, 338
- Sagatowski Szymon, strażnik trocki 291
- Saldern Kaspar, ambasador rosyjski w Polsce 173, 177
- Saluzzo Ferdinando Maria, nuncjusz papieski 311
- Sałytkow Mikołaj [Nikołaj], feldmarszałek rosyjski 44, 175, 380
- Samojłow Aleksander, prokurator generalny 379, 380
- Sanguszko Hieronim Janusz, wojewoda wołyński, miecznik litewski 379
- Sanguszko Janusz Aleksander, marszałek nadworny litewski 154?
- Sanguszko Janusz Modest, starosta krzemieniecki 44—46, 259, 277, 332?
- Sanguszko Józef Paulin, marszałek wielki litewski 44—46, 214, 224, 243
- Sanguszko Paweł Karol, marszałek wielki litewski 44, 70, 81, 413
- Sanguszkowa z Duninów Barbara, żona P.K. Sanguszki 44, 123
- Sanguszkowa z Sapiechów Anna, wojewodzina wołyńska 271
- Sanguszkowie 33, 44—46, 54, 135, 155, 220
- Sapieha 126, 128, 303
- Sapieha Aleksander Michał, podskarbi nadworny litewski, wojewoda połocki, hetman polny litewski, kanclerz litewski 36, 38, 40, 41, 46, 63, 76, 86, 89, 115, 122—125, 127, 134, 135, 137, 154, 156, 161, 166, 168, 172, 174, 175, 177, 178, 183, 188, 192, 193, 198, 210, 214, 219, 221, 223—225, 232, 239, 240, 261, 267, 269, 273, 281, 283, 287, 289, 292, 299, 300, 308, 315, 322, 328, 330, 332, 333, 338, 342, 350, 352, 358, 370, 372, 394, 413
- Sapieha Antoni Kazimierz, starosta merecki, kasztelan trocki 36
- Sapieha Franciszek, syn Aleksandra Michała, generał artylerii litewskiej 46, 178, 372, 378, 394, 395
- Sapieha Ignacy, wojewoda mściśławski 102
- Sapieha Jan Fryderyk, starosta brzeski, kasztelan trocki, kanclerz litewski 63, 71, 85, 86
- Sapieha Jan Kazimierz, feldmarszałek wojsk rosyjskich, starosta bobrujski 21
- Sapieha Jerzy 38
- Sapieha Józef, biskup koadiutor wileński, referendarz wielki litewski 41, 60, 67, 85, 129
- Sapieha Józef, syn Ignacego, wojewodzie mściśławski, krajczy litewski 113, 121, 181
- Sapieha Kazimierz Leon, ojciec Anny [Jabłonowskiej, wojewodziny bracławskiej] 61
- Sapieha Kazimierz Nestor, generał artylerii litewskiej 211, 329, 342, 343, 354, 372
- Sapieha Michał Antoni, łowczy litewski, wojewoda podlaski, podkanclerzy litewski 11, 24, 28, 33, 36—38, 54, 59—61, 63—78, 80—93, 95—117, 122, 123, 126, 128—133, 156, 168, 174, 399, 410, 413, 415, 421, 424, 430
- Sapieha Michał Ksawery, krajczy litewski, starosta puński 38—41, 44, 46, 60, 63, 77, 78, 80, 108, 109, 111—119, 121, 122, 124, 126, 127, 137, 143, 152, 154, 413
- Sapieha Paweł, syn Jana Kazimierza 21
- Sapieha Piotr Paweł, wojewoda smoleński 96, 111, 122
- Sapiehowie 7, 9—12, 23, 24, 30, 36—38, 49, 52—54, 60, 61, 63—67, 69—

- 74, 76—78, 80, 84, 87—89, 100, 101, 103, 107, 109, 114, 115, 117, 119, 121, 122, 124—126, 128, 132—134, 142, 152, 154, 156, 172, 174, 179, 237, 240, 263, 275, 296, 314, 383, 393, 398, 399, 413, 430
- Sapieżanka Anna Teofila, córka A.M. Sapiehy, żona Seweryna Potockiego, por. Potocka Anna Teofila
- Sapieżyna Elżbieta z Branickich, żona Jana Sapiehy wojewodzica mściławskiego, syna Ignacego, matka K.N. Sapiehy 342
- Sapieżyna Izabela z Połubińskich, stolnikowa litewska 36
- Sapieżyna Konstancja z Radziwiłłów, żona J.F. Sapiehy 85
- Sapieżyna Magdalena z Lubomirskich, kanclerzyna, żona A.M. Sapiehy 240
- Sapieżyna Teofila z Jabłonowskich, przyrodnia siostra M.K. Sapiehy krajczego, żona Józefa wojewodzica mściławskiego 121
- Saturgus Franz Friedrich 196
- Sawicki 225
- Scheyba Leon, współpracownik A. Chmary 275, 284, 293, 297, 311, 316, 416
- Schultz Karol, bankier 391
- Serczyk Władysław 49
- Seyba Janciel, starozakonny 300
- Sezuka Ignacy 265
- Sielawa [Siellawa] Józef, sędzia grodzki miński 323, 333
- Sielicka Maria z Ciechanowieckich, żona Józefa 339
- Sielicki Józef, regent litewski, kasztelan połocki 339
- Siemaszko Andrzej, budowniczy miński, cześnik miński, deputat 92?, 97, 175
- Sierzpiński, ekonom A. Chmary 382, 383, 406
- Silelawa, sędzic 332
- Skałkowski Adam 323
- Skinder Michał 115, 131
- Skiriaci, podstolice 290
- Skirmunt A.J., pisarz ziemski piński 262
- Skowronek Jerzy 121, 292, 345, 383, 384
- Slunko Starański Jan 155—157, 183, 185, 214
- Słotwiński, sędzia ziemski? 395
- Słucki Piotr 117, 121, 156, 165
- Šmigelskytė-Stukenė Ramunė 363, 372, 376, 377, 384
- Smogorzewski Jason, arcybiskup połocki, metropolita ruski 253, 259, 289, 297
- Smoleński Władysław 354, 358, 360—366, 370, 372, 373, 383
- Snarski Antoni 130
- Snopik, poddany 344
- Sobczak Jacek 356
- Sokolnicki Jan 277
- Solary, kapitan, korespondent A. Chmary 39, 166, 173, 183, 204, 261, 263, 267, 283, 295, 297, 310
- Sołłohub, kandydat na horodnictwo 103
- Sołłohub Antoni, generał artylerii litewskiej 75, 107
- Sołłohub Jan?, generał, wojewodziec, syn Józefa 359
- Sołłohub Jan Michał, wojewoda brzeski 85
- Sołłohub Jerzy, generałowicz 197, 205, 207, 209, 210, 213, 221
- Sołłohub Józef, wojewoda witebski 117, 118
- Sołłohub Kazimierz, koniuszy żmudzki 93
- Sołłohubowa B. 142
- Sołłohubowie 38, 398
- Sołomerceki Bohdan 36
- Sołomerecka Ewa z Korsaków, żona Bohdana 36

- Sołtan Aleksander 367
 Sołtan Stanisław, marszałek nadworny litewski 363
 Sołtan, niedoszły kasztelan połocki 129
 Sołtyk Kajetan, biskup krakowski 106, 116, 124, 151, 153, 273
 Sołtyk Michał, dziekan krakowski 352
 Soroka Józef, pisarz ziemski oszmiański 282
 Sosnowski Józef, pisarz wielki litewski, hetman polny litewski, wojewoda połocki 38, 92, 98, 138, 140
 Spampani Carlo, architekt 39, 235
 Spasowscy 398
 Spinek Tadeusz 130
 Szrednicki Czesław 26, 299, 310
 Stackelberg Otto, ambasador Rosji w Rzeczypospolitej 206, 207, 209, 237, 263, 271, 285, 289, 297, 303, 307—309, 312, 351, 360
 Stanek Wojciech 208, 211, 214
 Stanisław August, król Polski [też stolnik litewski] 7, 10, 12, 13, 25, 52, 59, 60, 120, 128, 133, 137, 138, 140, 141, 143—147, 150, 151, 153, 155, 162, 163, 166—169, 172, 174, 175, 178, 182, 183, 194, 198, 205—207, 209, 211—213, 216, 217, 222, 223, 226, 232—234, 236—238, 241—244, 247, 252, 254, 255, 264, 267, 271, 274—276, 278—282, 292, 295—310, 314—316, 318—321, 324, 329, 332, 334, 339, 340, 345—349, 352, 355, 356, 359, 361, 362, 367, 369, 373, 374, 399, 400, 422, 430, 431
 Stankevič Adam 288, 321
 Stankiewicz Antoni, sługa Joachima Chmary 140
 Stankiewicz Benedykt, współpracownik A. Chmary 406
 Stankiewicz Józef, konsyliarz miński konfederacji targowickiej 363
 Stankiewiczowie 368
 Stański Jerzy 265
 Stański Stanisław 338
 Stasiak Arkadiusz Michał 169
 Stebnowski Cezary, opat onufrejski 93
 Steccy 386
 Stecki 386
 Stecki Antoni 386
 Stecki Jakub 386
 Stecki Mateusz 386
 Steczkiewiczowie 39
 Stefan Batory, król Polski 144, 331
 Stempowski Józef, kandydat na deputata mińskiego 195, 258
 Stempowski Marcján 123
 Stephani Xavier 254, 260
 Stępkowski Ignacy, porucznik, deputat 159
 Stocki Adam, sędzia mozyrski, deputat 240
 Straszewicz Kazimierz, strażnik oszmiański 114
 Strawiński Florian Bruno, skarbnik słonimski, komisarz cywilno-wojskowy, starosta słonimski 344, 350, 351
 Strawiński Ignacy, podkoniuszy litewski 84, 308
 Strawiński J. 161
 Strawiński Wilhelm Wincenty, pisarz trybunału litewskiego 291
 Stroynowski Andrzej 8, 204, 237, 273, 275, 281, 302, 360
 Strutyński, dworzanin M.A. Sapiehy 76
 Strutyński Józef 109
 Strzelbicki Kazimierz 25, 278
 Strzyżewski 277
 Studziński 259
 Suchodolec Franciszek, sekretarz A. Tyzenhausa 224, 225, 274
 Suchodolski [D.A.?), dworzanin M.A. Sapiehy, być może tożsamy z Dominikiem Antonim 66
 Suchodolski Dominik Antoni, regent litewski, pisarz grodzki wołkowyski,

- krajczy wołkowyski 34, 66?, 82, 131
 Suchorzewski Jan 340
 Sulimierski Filip 21, 30, 40, 41, 43, 65, 231
 Sulistrowski Alojzy, podstoli litewski 304
 Sułek Zdzisław 384
 Sułkowski August?, książe 113
 Sułkowski Franciszek, książe 162
 Suszycki Jan 265
 Suszyński, regent grodzki 291
 Sylwestrowicz 109
 Syruć Szymon, kasztelan witebski 130
 Szabański Feliks 350
 Szaniawski M., ekonom A. Chmary 116, 260, 296, 392, 407, 414
 Szantyr Stanisław, prałat diecezji mohylewskiej 397
 Szatyński W., ekonom synkowiecki 392
 Szawłowska Sylwia 219
 Szczawiński Roch, cześnik słonimski 119, 120
 Szcząska Zbigniew 243
 Szczęsnowicz 392
 Szczygielski Wacław 71, 72, 85, 108, 134, 230, 260, 341, 355, 364, 365
 Szczygielski Wojciech 8, 9, 335, 354, 356
 Szczyrzecki 158
 Szczyrzewscy 42
 Szczyrzewska Marianna z Sawickich 42
 Szczyrzewski Józef, mąż Marianny 42
 Szczyt Marcin 282
 Szczyt Michał 324
 Szembel Kazimierz, komornik miński 358
 Szemioth Hieronim, pisarz ziemski orszański 290
 Szemiothowie 54
 Szostacy 290
 Sziperliński Tomasz 74, 95
 Sztachelska-Kokoczek Alina 49
 Szteyn, dyrektor kamery białostockiej 388
 Szteyn Ignacy, marszałek oszmiański konfederacji targowickiej 362, 363
 Szukiewicz Adam 325
 Szukiewicz Bogusław 77, 220?
 Szwaciński Tomasz 91, 134, 135
 Szwarzenfeld de 74
 Szwarchoff K.B. 46, 88
 Szwoynicki 109
 Szwykowscy 394
 Szwykowski 80
 Szwykowski, marszałek miński konfederacji mińskiej [błędnie] 367
 Szwykowski Bernard, skarbnik smoleński, podstoli trocki, stolnik trocki, starosta oniski 130, 159, 203, 297, 345
 Szwykowski Józef?, syn Bernarda 390, 394
 Szwykowski Michał, pisarz grodzki słonimski 165, 190, 203, 211, 292, 317, 323
 Szydłowski, ksiądz „procurator” 403
 Szydłowski, wojewodziec, syn Teodora wojewody płockiego 311
 Szydłowski Józef, kanonik brzeski 393
 Szydłowski Teodor, wojewoda płocki 311
 Szymański Antoni 336
 Szymański Sebastian, palestrant 265
 Szyndler Bartłomiej 354, 383
 Szyrma Szczerbiński Michał, pułkownik i deputat rzeczycki 19
 Szyszko Jerzy 78
 Szyszkowa 45
 Szyszkowie 368
 Szyszkowski Teodor Felician 115, 130
 Ś
 Śleszyński Antoni? 87
 Ślizieniowa, podkomorzyna słonimska 312

- Ślizieniowie 213
 Ślizień, starosta krzemieńczucki 360
 Ślizień Józef, podkoniuszyc litewski, deputat 89, 285
 Ślizień Michał 354
 Ślizień Rafał, instygator litewski, starosta krewski 325, 360, 377—379
 Ślizień Stefan, podkomorzy słonimski 205, 213, 219
 Świewkowski Leonard Marcin, wojewoda podolski 347
 Świewkowski Michał, syn L.M. Świewkowskiego 347
 Święcicki, podkomorzy miński? 165
 Święcicki Ignacy Józef, oboźny miński, deputat, starosta daniłowski 110, 123, 135, 140, 159
 Święcicki Józef 139
 Święcicki Kazimierz Mikołaj, sędzia ziemski miński 141, 164
 Święcicy 379
 Świętorzeczcy 102, 163, 182, 218, 236, 255, 286, 319, 397, 398
 Świętorzecka, „młoda” 229
 Świętorzecki 224, 229
 Świętorzecki, kandydat na posła mińskiego 346
 Świętorzecki Antoni, podczaszy miński, pisarz ziemski miński, poseł 24, 93, 94, 122, 123, 135, 140, 143, 164, 180, 207, 210, 218, 236, 241, 270, 278, 280, 285, 294, 306, 319, 342, 361, 367
 Świętorzecki Ignacy, krajczy miński 210, 238, 250, 265
 Świętorzecki Jan, pisarzewicz, syn Antoniego, oboźny miński, deputat miński 265, 273, 334
 Świętorzecki Józef, pisarzewicz, syn Antoniego 308, 310, 391, 395
 Świętorzecki Kazimierz 164, 265, 270
 Świętorzecki Michał, miecznikowicz miński, podstoli miński, sędzia grodzki miński, pułkownik miński 136, 159, 174, 218, 246?, 258, 265, 277, 294
 Świętorzecki Mikołaj, krajczy miński 123, 265, 270
 Świętorzecki Stanisław, krajczy miński 265, 367
 Świętorzecki Tadeusz, pisarzewicz, syn Antoniego, porucznik miński 270
 Świętorzecki Tomasz, członek chorągwi A. Chmary, porucznik miński 336, 367
 Świętorzecki Trojan 265, 362, 367, 417
 Świtalski, rotmistrz kawalerii narodowej, poseł chełmski 339
- T**
 Tepper Piotr, senior, bankier 69, 99
 Tepper Piotr, bankier warszawski 391
 Teredyński? Kasper, podstarosta smoleński 45
 Tereszyński? 200
 Tomaszewscy 277
 Tomczyk Gabriela 213, 217
 Tomkiewicz 290
 Topij-Stempińska Beata 184
 Trembecki Stanisław 184
 Triaire Dominique 278
 Trzaska M. 341
 Tuhanowski [Tuchanowski] Marek, kon-syliarz nowogródzki konfederacji targowickiej 369, 389
 Turski Feliks, biskup krakowski 352
 Tutołmin Timofiej, gubernator miński 27, 376, 385, 387
 Twardowski Ignacy, wojewoda kaliski 145
 Tymiański 75
 Tyszkiewicz Skumin 163, 164
 Tyszkiewicz Antoni Dominik, biskup żmudzki 102
 Tyszkiewicz Antoni, generał major, poseł 134, 197
 Tyszkiewicz Dominik 367

- Tyszkiewicz Eustachy 112
 Tyszkiewicz Jan 358
 Tyszkiewicz Józef Ignacy hr., starosta wielatycy 241, 320, 367, 368, 377, 378
 Tyszkiewicz Józef Skumin, wojewoda smoleński 226, 228, 273
 Tyszkiewicz Ludwik Skumin, marszałek trybunału, pisarz wielki litewski, hetman polny litewski 62, 218, 244, 254, 311, 313, 319, 329, 344
 Tyszkiewicz Michał, szambelan JKM 280, 356
 Tyszkiewicz Wincenty, starosta strzałkowski, referendarz litewski, poseł miński 254, 258, 269, 305
 Tyszkiewiczowa Anna z Pocijów, wojewodzina smoleńska, żona Józefa 228
 Tyszkiewiczowa Konstancja z Poniatowskich, żona Ludwika 283
 Tyszkiewiczowie 42, 132, 286
 Tyszkiewiczówna Klotylda, starościanka wielatyccka 320
 Tyzenhauz 290
 Tyzenhauz Antoni, chorąży wileński 42, 302, 304, 308, 349, 350, 355, 385, 386, 389
 Tyzenhauz Antoni, podstarosta grodzieński, pisarz wielki litewski, koniuszy litewski, podskarbi nadworny litewski 79, 133, 137, 142, 146, 148, 152, 168, 170—172, 174, 181, 182, 186, 189, 193, 194, 198, 205—208, 211, 212, 214, 215, 218, 220—222, 224, 227, 228, 236, 239—241, 245—248, 250, 255, 256, 274—276, 314
 Tyzenhauz Ignacy, syn Michała, starościc polski 245, 247
- U**
 Ugniewski Piotr 183
 Ulewicz Grzegorz, książdź 34
- Umecki Andrzej, rotmistrz miński 409
 Uniechowska Teresa, żona Franciszka? 309
 Uniechowski [Adam] Franciszek, koniuszy miński, sędzia ziemski miński, poseł 123, 134, 140, 141, 164, 208, 210, 211, 218, 222?, 236, 245, 246, 255, 265, 269?, 270, 278—280, 285, 293, 294, 299, 306, 309, 335, 342, 346, 353, 356
 Uruski Seweryn 8, 20, 22, 24—27, 29—31, 418
 Uruszczak Wacław 100
- V**
 Verbickienė A. 321
 Vietinghoffowa Th. 317
- W**
 Wadowicki? 282
 Waliccy 164, 280
 Walicki Antoni, rotmistrz oszmiański 265
 Walicki Franciszek, rotmistrz miński 210, 265
 Walicki Jerzy 356
 Walicki Józef 362
 Walicki Tadeusz 367
 Walicki Wojciech 367
 Wałużynicz [Walużynicz] Michał, plenipotent A. Chmary, skarbnik witebski 204, 223, 262, 274
 Waniczkówna Helena 203
 Wańkowicz, kandydat na deputata 332
 Wańkowicz, marszałek 180
 Wańkowicz Aleksander Dominik 123
 Wańkowicz Antoni, mąż Anny Sołtanówny marszałkówny nadwornej litewskiej 363
 Wańkowicz Józef, syn Mateusza, stolnik miński, pisarz grodzki miński, sędzia ziemski miński, deputat miński, poseł, marszałek miński konfederacji

- targowickiej 141, 210, 265, 285, 286, 298—300, 316, 334, 335, 342, 346, 347, 353, 354, 357, 362—364, 366, 376, 390, 402
- Wańkowicz Marcin, rotmistrz miński, sędzia grodzki miński, deputat miński 265, 294, 342, 367
- Wańkowicz Mateusz, sędzia ziemski miński 164, 224?, 255, 265, 286
- Wańkowicz Piotr, rotmistrz orszański, deputat miński 228, 277
- Wańkowicz Sebastian, starosta krasowicki, deputat miński 1780 250
- Wańkowicz Stanisław, marszałek miński 19, 299, 353, 357
- Wańkowicz Tadeusz, cześnik miński, podczasy miński 163, 164, 270?, 280, 294
- Wańkowicz Wincenty 367
- Wańkowiczowie 282, 286, 293, 368
- Waszkiewiczowie 251
- Wawrzecki 136
- Wawrzecki Aleksander, stolnik brasławski 128
- Wazgird Andrzej, deputat trocki 366
- Wazgird Antoni 144
- Wejnert Aleksander 25, 43, 96, 134, 185
- Wendorf 205
- Wessel Abracham 75
- Weymarn Iwan, generał rosyjski 167
- Węgrzyn Iwona 387
- Wiażewicz [Wiaziewicz] Aleksander, wieceinstygator litewski, podkoniuszy litewski, brat matki A. Chmary 75, 84, 87, 88, 104
- Wiażewicz Ignacy, ksiądz 127, 167?, 169?
- Wiażewicz J. 185
- Wiażewicz Jerzy, ksiądz 127, 165, 167?, 169?
- Wiażewicz Józef, pułkownik 48
- Wiażewicz Kazimierz 165
- Wiażewicz Tadeusz, chorąży 48, 252
- Wiażewicz Teodor, koniuszy miński 176
- Wiażewiczowa? z Hepsinów?, matka Katarzyny z Wiażewiczów Chmarowej 22
- Wiażewiczowa Katarzyna z Chmarów? 32
- Wiażewiczowa Marianna, podkoniuszyzna litewska, żona Aleksandra 202
- Wiażewiczowie 21, 127
- Wiczak S.P. 302
- Wielądko Wojciech, stolnikowicz liwski 369, 388
- Wielhorski Jerzy 378, 380
- Wielhorski Michał, oboźny koronny 120
- Wierzbicki Marcin 151
- Więckowski Antoni, arendarz czerski 75, 76
- Wirtemberska Maria z Czartoryskich 327
- Wirtemberski Ludwik, mąż Marii Czartoryskiej 327
- Wiszniewski Marcin, paroch grodecki 34
- Wiśniowiecka Teofila z Leszczyńskich, kasztelanowa krakowska 46
- Włodek 268
- Włodek, dworzanin M.A. Sapiehy [być może tożsamy z Franciszkiem] 66
- Włodek Franciszek 37
- Wodziewiczowie 244
- Wodziński 75, 76
- Wolański Adam [Tadeusz Soplica] 360—365
- Wolański Filip 60, 273, 307
- Wolf, „cyrulik” w dobrach A. Chmary 405
- Wolf, arendarz dereczyński 142
- Wolff Józef 85, 114, 149, 316
- Wolmer Kazimierz, współpracownik podskarbiego A. Tyzenhauza 228, 237

- Wolscy 255
- Wołk Władysław 282
- Wołkoński Michał, książę 167, 173
- Wołowicz 83
- Wołowicz Antoni, chorąży nadworny litewski 371
- Wołowicz Ignacy, pisarzewicz skarbu litewskiego, deputat słonimski 335
- Wołowicz Kazimierz, marszałek słonimski 186, 335
- Wołowicz Michał, pisarz skarbowy litewski 367
- Wołowicz Stanisław, podkomorzy rzezycki 354, 362
- Wołowicz Wincenty 395
- Wołoczkiwicz, sędzic? 305
- Wołoczko?, brat Wołoczkowej, sędzia grodzki? 233
- Wołoczkowa, pisarzowa 233
- Wołodkowicz 149, 164, 238, 338
- Wołodkowicz, sędzia „sprawiedliwy” 222
- Wołodkowicz Alojzy, syn Franciszka, brat Michała starosty hajneńskiego 277
- Wołodkowicz Felicjan Filip, unicki metropolita kijowski 35
- Wołodkowicz Franciszek, ojciec Michała starosty hajneńskiego 38
- Wołodkowicz Franciszek, stolnikowicz miński, deputat miński 175, 252, 259, 260
- Wołodkowicz Jakub Paweł, stolnik miński, posiadacz Gródka 33
- Wołodkowicz Jan, syn Franciszka, brat Michała, krajczyc, rotmistrz miński, pisarz grodzki miński, sędzia ziemski miński, deputat miński 169, 196, 265, 275, 280, 294, 295, 316, 335, 342, 346, 350, 353, 356, 357, 367
- Wołodkowicz Józef, horodniczy miński, lustrator 97, 139
- Wołodkowicz Józef, syn Leona, pułkownik miński, sędzia ziemski miński, poseł miński 93, 101, 110, 125, 126, 134, 136, 144, 148, 161, 276, 277
- Wołodkowicz Józef, rotmistrz kawalerii narodowej, generał adiutant JKM 333—335, 377, 378, 380
- Wołodkowicz Józef, syn Michała, starościc hajneński, pisarz grodzki miński, sędzia ziemski miński, rotmistrz kawalerii, poseł 284, 293—295, 305, 319—321, 333, 334, 337, 339, 356, 357, 366, 367, 377
- Wołodkowicz Ksawery, budowniczy?, miecznik miński, szambelan JKM 260, 277, 334, 367
- Wołodkowicz Leon, podczaszy miński, poseł 41, 113
- Wołodkowicz Marcin, skarbnik miński, stolnik miński 135, 140, 164, 209, 246, 257, 276
- Wołodkowicz Melchior, deputat wileński 19
- Wołodkowicz Michał [Franciszek], syn Franciszka, starosta hajneński 33, 34, 37, 38, 141, 144, 209, 222, 225—228, 235, 237, 238, 244?, 252, 291, 350, 408, 413
- Wołodkowicz Michał Ignacy, syn Leona, „wojskowicz”, pułkownik miński, stracony w 1760 roku 110, 119
- Wołodkowicz Tadeusz, syn Leona, krajczyc miński, poseł miński, sędzia ziemski miński, poseł, deputat miński 124, 144, 148, 163, 164, 180, 210, 236—238, 250, 255, 270, 276, 277, 279, 282, 284, 294
- Wołodkowicz Wincenty, syn Michała, szambelan JKM, deputat miński, komisarz cywilno-wojskowy miński 244, 276, 277, 294, 317, 353, 367
- Wołodkowiczowa? z Zybergów, żona Józefa, starościca hejneńskiego 295

- Wołodkowiczowa Apolonia z Ratyńskich, żona Franciszka stolnikowicza mińskiego 259, 260
- Wołodkowiczowa Katarzyna z Galińskich, druga żona Michała, starościna hajneńska 202, 222, 228, 235, 291, 350
- Wołodkowiczowa Zofia z Wańkowiczów, żona Franciszka, matka Michała 38
- Wołodkowiczowie 33, 37, 41, 74, 110, 144, 182, 205, 229, 237, 238, 276, 294, 295, 314, 333, 335, 350, 364, 412, 430
- Wołodkowiczówna Tekla [Teresa Reytanowa], córka Leona, siostra Tadeusza i Józefa 277
- Wołodźko Ignacy, rotmistrz, deputat nowogródzki 103, 287
- Wołodźko Marcin 367
- Wołodźkowie 236, 398
- Worcell 385
- Woronicz 392
- Woroniec 227, 253, 333
- Woroniec, chorąży? 224
- Woroniec, dworzanin M.A. Sapiehy 66
- Woroniec Józef, budowniczy miński, mostowniczy miński 159, 180, 185, 265, 363, 367
- Woroniec Krzysztof 70
- Woroniec Piotr 148
- Woroniec Tadeusz, łowczy miński, kandydat na deputata mińskiego 163, 164, 258, 285, 361, 367
- Woroncowa 233
- Woroncowie 123, 368, 398
- Woronieccy 183, 242, 253
- Woroniecka, księżna 394
- Woroniecka? z Kostrowickich, księżna 273
- Woroniecka Angela [Aniela] z Miączyńskich, żona Maksymiliana, wdowa po Hieronimie Florianie Radziwille 253, 255, 277, 368
- Woroniecki Maksymilian, książę 307
- Woszczyński Józef, rotmistrz kawalerii narodowej 377, 379, 380
- Woydziewicz [Wojdziewicz] Franciszek, deputat miński 163
- Woyna [Wojna] Orańscy 36, 175, 181, 236, 424
- Woyna Orański, szwagier A. Chmary 196
- Woyna Orańska Benedykta ze Strawińskich 236
- Woyna Orańska Konstancja ze Sztrunków, żona Jakuba 27
- Woyna Orańska Marianna, por. Chmarzyna Marianna z Woynów Orańskich
- Woyna Orański Dominik, ksiądz 278
- Woyna Orański Ignacy, syn Jakuba, ksiądz kanonik smoleński, inflancki 189, 236
- Woyna Orański Jakub, podsędek starodubowski, podkomorzy starodubowski, ojciec Marianny 27, 28, 43, 46, 75, 79—82, 94, 95, 103, 117, 137, 144, 148, 153, 155, 158, 163, 165, 166, 170—173, 181, 195, 196, 222—224, 230, 236, 424
- Woyna Orański Józef, syn Jakuba, sędzia ziemski starodubowski 181, 236
- Woyna Orański Stanisław, wikary krakowski 395
- Woyniłowicz 268, 311
- Woyniłowicz Florian 384
- Woyniłowicz Franciszek, komisarz cywilno-wojskowy słonimski, instygator litewski 344, 368
- Wróbel Łukasz 163, 188, 230
- Wróblewski 221
- Wróblewski Jan 158
- Wróblewski Michał, współpracownik A. Chmary 204
- Wygonowski Jan, podkomorzyc, deputat 286, 290
- Wyhonicki, dyspozytor Chmarów 221

- Wisłouch [Wysłouch] Zenon Kazimierz?,
dworzanin M.A. Sapiehy, deputat
66
- Wysocki Wiktoryn, stolnik wołkowyski
251
- Wyszomirska Monika 26, 354
- Wyszomirski Michał Leszko, podczaszy
smoleński 131
- Wyszomirski Tadeusz, rotmistrz staro-
dubowski, regent 361, 367
- Z
- Zabiełło, szambelan 312
- Zabiełło Józef, łowczy litewski 369
- Zabiełło Szymon, kasztelan miński 316
- Zabiełło Szymon, synowiec S. Zabiełły
kasztelana mińskiego, kasztelan
miński 316, 342, 354, 356, 364
- Zabiełłowa Barbara z Zawiszów, żona
S. Zabiełły 316
- Zabiełłowie 368
- Zabłocki, ekonom Chmarów 190
- Zadarnowski Antoni, dworzanin M.A. Sa-
piehy 38, 63, 74, 77, 86
- Zajarscy [Zaiarscy] 413
- Zajarska Joanna z Kniaziewiczów, żona
Dominika 225
- Zajarski Dominik, cześnik upicki, pod-
stoli upicki, sędzia grodzki starodu-
bowski, starosta janowski, konsyliarz
miński konfederacji targowickiej
130, 148, 224, 225, 233, 258, 265, 275,
284—286, 294, 359?, 363, 367
- Zając Paweł 264
- Zakrzewski, kurator dóbr nieświeskich
136
- Zakrzewski Andrzej B. 94, 138, 302,
306, 309, 322, 356
- Zakrzewski B.S., dworzanin M.A. Sapie-
hy 66, 71
- Zakrzewski Franciszek 115, 131, 155, 156
- Zakrzewski Krzysztof 123
- Zaleska, łowczyna 312
- Zaleski 348
- Zaleski Bronisław 212, 320
- Zaleski Michał, wojski litewski, poseł
10, 212, 214, 216, 243?, 275, 322, 352,
368, 369, 395, 396
- Zaliwski Józef 310
- Zamoyski Andrzej, kanclerz koronny
185, 232, 253, 294
- Zamoyski Antoni, szambelan JKM 353,
368
- Zaniewicz Józef, zarządca Chmarów
235, 239, 409
- Zaprzaniec Pietruski Oswald 138
- Zaranek Leon? 90, 92
- Zarzycki Jan 394, 395
- Zasławski?, posesor? 385
- Zathey Jerzy 17, 53
- Zawadzki Augustyn, członek chorągwi
A. Chmary 336
- Zawadzki Karol, członek chorągwi
A. Chmary 336
- Zawadzki Wacław 365
- Zawiajski Antoni 265
- Zawisza 350
- Zawisza, podstarosta 300
- Zawisza Antoni 130
- Zawisza Felicjan, szambelan JKM 285
- Zawisza Jan Karol, pułkownik, deputat
218, 270, 280, 307?, 333?
- Zawisza Kazimierz, kapitan, poseł, de-
putat 130, 210, 269—271, 275?, 279,
280, 293, 303, 316, 319, 335, 356, 367,
368, 377—379, 391?
- Zawisza Krzysztof, starosta starodubow-
ski 91
- Zawisza Ksawery 367
- Zawisza Piotr, sędzia ziemski kowieński
306
- Zawiszowie 51, 160, 171, 303, 316, 350
- Zbrożek Ignacy 265
- Zdanowicz Stanisław 98
- Zdrojewski Tadeusz, sędzia ziemski or-
szański 287, 290

- Zegoła Tadeusz 265
 Zenowicz Michał, deputat, poseł 338, 355, 358?
 Zielińska Zofia 9, 60, 68, 85, 86, 88, 91, 92, 100, 103, 104, 106, 108, 113, 114, 118, 119, 121, 126, 137—139, 145, 150—152, 154, 169, 182, 183, 184, 198, 264, 272, 310, 320, 340, 343, 345, 348, 349, 351, 364, 370
 Zieliński Ignacy 29
 Zielonka 193
 Ziemięcki F. 69
 Zienkowicz Andrzej, instygator litewski 124
 Zienkowicz Tomasz Ignacy, biskup sufragan wileński 353
 Zięba Andrzej A. 297
 Zimmerman Benjamin 74
 Zletrzewicki Szewe, rabi 405, 409
 Złotnicki Antoni, chorąży czerwono-gródzki, poseł, marszałek podolski konfederacji targowickiej 378
 Zubow Platon, generał, faworyt Katarzyny II 378—380
 Zwierzykowski Michał 26, 100, 354
 Zyberg, mąż córki gubernatora ryskiego 157
 Zyberg Jan, wojewoda inflancki 240, 295
 Ż
 Żaba, brat Tadeusza, szambelan JKM 280
 Żaba Tadeusz, kasztelan połocki, wojewoda połocki 247, 308, 337
 Żebrowska z Woronów Zofia 80
 Żebrowski Jan Nikodem, porucznik, rotmistrz oszmiański 290, 297
 Żelwowicz Jerzy, ekonom malinowski 385, 408
 Żórawski Ignacy Antoni 158
 Żychliński Teodor 8, 28, 29, 31, 40, 42
 Żyłłok Kamieński Maciej, ojciec Michała Żyłłoka 415
 Żyłłok Kamieński Michał, współpracownik A. Chmary 165, 166, 409, 414
 Żytkowicz Leonid 275, 388
 Żyżemski, kandydat na deputata mińskiego 284
 Żyżemski Antoni, podczaszy miński 141
 Żyżemski Benedykt, książę 140
 Żyżemski Jacek, rotmistrz, sędzia grodzki miński 94, 97, 101, 102, 123, 135, 139, 140, 155, 265
 Żyżemski Joachim 159
 Żyżemski Józef, komornik miński 94, 265, 333, 334, 346, 361
 Żyżemski Michał Kazimierz, wojski miński, podkomorzy miński 110, 123, 134, 135, 138—141, 148, 164
 Żyżemski Onufry Antoni 41
 Żyżemski Wiktor, podczaszy trocki, deputat miński 148

Dariusz Rolnik

Adam Chmara (1720—1805) — The Last Voivode of Minsk During the Reign of Stanisław II Augustus and His Archive

Summary

The biography paints the portrait of Adam Chmara across different walks of life, as a nobleman and a citizen who aspired to count himself among the powerful and mighty Polish statesmen during the reign of Stanisław II Augustus. Politically, he can be counted among the staunch reformers of the Polish-Lithuanian Commonwealth; privately, he was a caring husband and father, and a benevolent master who on the one hand valued profit, but who valued his subordinates as well; a kind, generous and polite man. Theoretically, then, he presents a picture of a man virtually devoid of flaws; nonetheless, a lot of the hypotheses and suppositions that appear here are not the fault of the author but rather the subject of this biography. One thing which, in theory, should surprise the reader with regard to the figure of Chmara is his talent for adaptation to new, unforeseen circumstances, which seems to be his dominant feature; but is it just his individual characteristic? Jarosław Czubyty wrote in detail about the principle of two consciences among the citizens of the Commonwealth, but is it not merely a reflection of nearly the entire generation of intellectual elites of the Enlightenment persuasion, which emerged during the reign of Stanisław II Augustus? One of their most fundamental principles was the professed love for the motherland and its subjects, as well as the acknowledgment of the necessity of the betterment of people's social and material circumstances, accompanied by the complete lack of any kind of determination or sacrifice made in order to achieve these goals. This, of course, is merely a hypothesis; however, the fear of taking responsibility for the fate of the country — whose origin is difficult to determine — is a rather curious phenomenon. It could be argued, of course, that it originated in the desire to protect the nobles' estates, their families, or other reasons, but that alone cannot account for everything. On the one hand, then, the phenomenon could be attributed to particular reactions to the unfolding events, but on the other hand, it could be also attributed to this Enlightenment mindset which constituted the guide for people's behavior; in a world governed by reason, pragmatism and logic rule over everything else, and it is only once we acknowledge that fact that we can discuss the justification — the principle of two consciences.

The fusion of those two conceptions that account for the condition of the Polish and Lithuanian elites during the fall of the Commonwealth can be seen as the foundations upon which the modern conception of the state has been built. One argument supporting this thesis could be the — easily proven — ubiquity of attitudes and behaviors that directly mirror those presented by Chmara, both among the allies of the king and among the opposition. Was their way of thinking about the Commonwealth so different, then? And who would openly admit that they do not want to live in a strong, free, sovereign country governed by the rule of law, where that strength and rule of law were not supposed to curb people's freedoms, but rather to protect the country from the outside forces? It was, perhaps, an unwitting sentiment, particularly considering the fact that the political elites of that time managed to arrive at a model which merged traditional republicanism with strong executive power. Moreover, those models were hardly novel, when in the second half of the 18th century such consensus had almost been reached — a consensus founded upon a hierarchy of factors contributing to the happiness and well-being of a nation. In 1795 the answer became clear:

a sovereign state, and personal freedoms (which, as one might notice, were not granted to the citizens of the former Commonwealth by any of the countries which participated in the partitions, and the memories of freedom and chasing empty posts are not so easily extinguished) belong, in fact, to the same realm.

“What, then, is the moral of his life for posterity? Here, in this grave, is the end of everything.” The repetition of the epigraph at the end of this biography can be read as rather sad, but not necessarily so. One could, of course, present Chmara simply as a weak man and politician, but one could also argue for his portrayal as a modern pro-state politician with staunch opinions and heavily influenced by the Sarmatic tradition, one capable of balancing those two sides and taking into account both his own benefits and the benefits of the Commonwealth. Adam Chmara was never a brilliant politician, but he was an honest and a loyal one. It might be a slight exaggeration, but it could be argued that it was precisely that attitude which allowed the Polish national identity to survive the 19th century. It seems, then, that this grave was not “the end of everything” — quite the opposite, there were many people who mirrored Chmara’s attitudes at the time, and even though they were widely criticized, it is worth to remember that those attitudes might have been only a mask, behind which hid the willingness to support the Polish-Lithuanian Commonwealth but not necessarily to sacrifice oneself for it. I would argue that it is important to acknowledge and understand the difference without passing judgment.

The biography charts the entire course of Chmara’s political career, from his beginnings as the Master of the Hunt, through the offices of the Chancellor of the Seal, the Prosecutor for Lithuania, to the Voivode of Minsk, paying particular attention to his political activity during the reign of Stanisław II Augustus, depending on the availability of the surviving sources. Those sources, in turn, paint a picture of a politician focused predominantly on the interests of his voivodeship, but rather invisible on the national scale. Even as a member of the Permanent Council he rarely showed any initiative and did not attend meetings. Politically, he was aligned with the “Familia” party and the king out of conviction. His years of service granted him respect and authority in the Lithuanian province, where he became a recognizable politician with ties to the most powerful Lithuanian noble families. He also contributed to the economic growth of the Commonwealth: starting with a small estate, he earned a considerable fortune, with his manor in Siemków fulfilling a representative function. He earned this fortune thanks to organizing several profitable endeavors, including rafting infrastructure for the entire Minsk area, but most notably, thanks to his efficient organization of his own estates and maintaining friendly relationships with his farmers.

Chmara was hardly the most pivotal figure in the public and economic life of the country, but he can be regarded as an excellent example of building one’s career in the 18th-century Commonwealth. Thanks to the records regarding his life, it is possible to better understand the system of values which governed the nobility of that time, his opinion of the Polish-Lithuanian Commonwealth, its problems and neighbors, but also the duties and pleasures of the citizen in their everyday existence.

Dariusz Rolnik

Адам Хмара (1720—1805) — последний минский воевода в зеркале политики станиславовских времен и его архива

Резюме

Адам Хмара был представлен в биографии в нескольких аспектах: как шляхтич — гражданин Речи Посполитой, который хотел найти свое место среди сильных мира сего во времена правления короля Станислава Августа Понятовского. В политическом плане с уверенностью можем включать его в круг лиц, которые стремились реформировать польско-литовское государство. Это был также заботящийся о семье муж и великодушный хозяин, помнящий не только о прибыли, но и о своих крестьянах, добрый, отзывчивый и почтительный. Таким образом, с теоретической точки зрения он представляется как человек без недостатков. Вместе с тем в тексте много предположений и домыслов, однако это вина не автора, а героя биографии. Единственное, что может удивлять в личности Адама Хмары, это талант найти себя и адаптироваться в новых ситуациях, который кажется его самой главной чертой. Является ли это однако индивидуальным свойством его характера? О принципе двух совестей граждан Речи Посполитой очень метко писал Ярослав Чубаты, но не отражает ли это природу почти целого поколения элит определенной интеллектуальной формации, сформированной в станиславовские времена, в том числе наиболее просвещенной? Их чертой — вероятно, не только поверхностной — является декларируемая любовь к родине и подданным, стремление к улучшению их жизни, но в то же время отсутствие решительности или посвящения для реализации этих целей. Такая гипотеза, неизвестно, обоснованная ли, заставляет задуматься над тем, откуда вытекал страх взять на себя ответственность за судьбу государства. Безусловно, можно предполагать, что это было связано с потребностью сохранить имущество, защитить семью или с другими партикулярными целями. Однако это окончательно не выясняет вопроса. Данные факторы, несомненно, влияли на выработку конкретной точки зрения на происходящие события. Но этому мог способствовать и «менталитет Просвещения», со своим представлением поведенческой модели. Так, в реальном мире, воспринимаемом тогда разумом, обо всем решают прагматизм и логика в самом простом варианте, а только на это накладывается вопрос оправдания, т.е. «принцип двух совестей».

Соединение этих двух концепций объяснения состояния польско-литовских элит во времена упадка Речи Посполитой, кажется, можно признать фундаментом, на котором строилось или создавалось современное понятие народа. Аргументом для такого тезиса может быть — доказываемая без проблем — практически образцовая распространенность похожих, как у А. Хмары, жизненных позиций и стратегий поведения. Это касается не только членов станиславовского сторонничества, но также его широко понимаемой оппозиции. На самом деле не так разнился их способ мышления о Речи Посполитой — кто признавался или оглашал, что не хочет жить в свободном государстве, сильном, расчетливом и суверенном, в котором эта мощь и хозяйственность ни в малейшей степени не должны были ограничивать

гражданской свободы, а должны были быть внешней защитой? Можно полагать, что это произошло непреднамеренно, ведь в политической мысли элит того времени была разработана возможная для реализации, несмотря на иные мнения, модель соединения традиционного шляхетского республиканизма с сильной исполнительной властью. Подобные попытки не были абсолютно новыми — так, во второй половине XVIII века казалось, что такой консенсус будет достигнут в ближайшем будущем. Это по сути сводилось к установлению того, что фактически предопределяет счастье народа. В 1795 году это стало очевидным: собственное государство, а лишь потом свобода в нем, которую гражданам прежней Речи Посполитой не гарантировала ни одна из захватнических стран. Памяти же о свободе, как и стремления к пустым учреждениям, невозможно так легко искоренить — по существу это одно измерение.

«Какова история жизни его для потомков? В могиле этой закончилось всё». Эти слова в конце биографии Хмары не обязательно должны звучать грустно. Безусловно, можно охарактеризовать его личность, показывая его как невыразительного человека и политика, более того, как постоянно выступающего в роли просителя. Наряду с этим можем его представить как нового человека, «прогосударственника», со своими взглядами и глубокими связями с традицией сарматизма, умеющего уравнивать это и оценивать выгоды по линии «моё» — Речь Посполитая. Адам Хмара в своей политической деятельности никогда не отличался особой незаурядностью, но, как правило, был добросовестным и лояльным. Возможно, данное утверждение несколько преувеличено, тем не менее указанные черты в XIX веке, скорее всего, предопределяют сохранение идентитета польского народа. Однако, не „в могиле этой закончилось всё» — такая жизненная позиция и модель поведения, как у А. Хмары, в станиславские времена отличала многих. Несмотря на то, что иногда она подвергалась критике, следует учесть, что это могло быть только внешней оболочкой, под которой всегда теплилось стремление помочь польско-литовскому государству, но не необходимость посвящения для него. Кажется, что эту разницу следует признать и понять, а не оценивать.

В работе показана вся политическая карьера А. Хмары — от ловчего, секретаря печати, литовского инстингатора до минского воеводы. При этом внимание было сосредоточено на его активности в станиславские времена, что показано в той степени, в какой позволяли сохранившиеся источники.

Из них вырисовывается политик, прежде всего занимающийся проблемами своего воеводства, малозаметный в масштабе всей страны. Даже как член Постоянного Совета он не отличался особым образом, не бывал на заседаниях. В политическом плане за весь период своей службы он придерживался „Семьи” и королевского лагеря, что делал из убеждений. За годы государственной службы Адам Хмара приобрел авторитет и уважение в литовской провинции, где, несомненно, стал узнаваемым политиком, поддерживающим связи с самыми знатными литовскими родами. Он имел неоспоримые успехи и на финансовом поприще. Скромное состояние Хмара сумел преобразовать в богатство, а его визитной карточкой стало имение в Семково. Это имущество он получил благодаря продуманной организации многих экономических начинаний — в частности, он подготовил для всего минского региона сплавы в Кёнигсберг. Однако прежде всего он разбогател благодаря умелому управлению своими именными и созданию доброжелательных отношений с крестьянами.

А. Хмара не играл большой роли в общественной и экономической жизни страны, но стал прекрасным примером того, как можно было сделать карьеру в Речи Посполитой. Благодаря этой личности можно также познакомиться с принятой в то

время в шляхетском обществе системой ценностей, со способом мышления о польско-литовском государстве, его проблемах и соседях, с обязанностями гражданина и с тем, что приносило ему удовлетворение в повседневной жизни.

Na okładce:

Orda, Napoleon (1807—1883), Białoruś, Siemków Sołomerecki. Pałac Chmarów — widok ogólny (niedokończona akwarela). (Teka Mińska), 09.07.1876, 20,9 cm, szer. 30,5 cm; akwarela, ołówek, papier, nr inw. MNK III-r.a-4498

Redaktor

Olga Nowak

Korektor

Joanna Zwierzyńska

Projektant okładki, układu typograficznego oraz łamanie

Paulina Dubiel

Nota copyrightowa obowiązująca do 30.04.2023:

Copyright © 2022 by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Wszelkie prawa zastrzeżone

Sprzysiamy otwartej nauce

Od 1.05.2023 publikacja dostępna na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowa (CC BY-SA 4.0)

Wersja elektroniczna zostanie opublikowana w formule wolnego dostępu w Repozytorium Uniwersytetu Śląskiego www.rebus.us.edu.pl.

 <https://orcid.org/0000-0002-7649-3142>

Rolnik, Dariusz

Adam Chmara (1720—1805) — ostatni wojewoda miński w świecie polityki czasów stanisławowskich i jego archiwum / Dariusz Rolnik. - Katowice :

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2022

DOI <https://doi.org/10.31261/PN.4070>

ISBN 978-83-226-3756-2

(wersja drukowana)

ISBN 978-83-226-3758-6

(wersja elektroniczna)

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice

www.wydawnictwo.us.edu.pl

e-mail: wydawnictwo@us.edu.pl

Wydanie I. Liczba arkuszy drukarskich: 31,5. Liczba arkuszy wydawniczych: 39,0. PN 4070. Cena 89,90 zł (w tym VAT). Publikację wydrukowano na papierze Alto Creme 80 g/m², vol. 1.5. Do składu użyto krojów pisma *Karmina* (autorstwa Veroniki Burian & José Scaglione) / TypeTogether) oraz *Handy EFN*. Druk i oprawę wykonano w drukarni Volumina.pl Daniel Krzanowski (ul. Księcia Witolda 7—9, 71-063 Szczecin)